

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนภาษาอังกฤษของครูผู้สอนภาษาอังกฤษประถมศึกษา อำเภออมลาคาไสย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสาร ตำรา งานวิจัยและบทความต่าง ๆ เพื่อนำมาอ้างอิง และสนับสนุน โดยเรียงลำดับหัวข้อเรื่องที่ศึกษาดังนี้

1. การนิเทศการสอน

- 1.1 ความหมายของการนิเทศการสอน
- 1.2 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน
- 1.3 หลักสำคัญของการนิเทศการสอน
- 1.4 ประเภทของการนิเทศการสอน
- 1.5 กิจกรรมการนิเทศ
- 1.6 ทักษะการนิเทศ

1.7 ทักษะรวมในการนิเทศ

1.8 กระบวนการการนิเทศการสอน

1.9 บทบาท หน้าที่ของศึกษานิเทศก์

1.10 สมรรถภาพของผู้นิเทศในปัจจุบัน

2. ขอบเขตการศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนภาษาอังกฤษ

2.1 ด้านหลักสูตร

2.2 ด้านวิธีการสอน

2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน

2.4 ด้านการวัดและการประเมินผล

3. การบริหารจัดการการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การนิเทศการสอน

1. ความหมายของการนิเทศการสอน

การนิเทศการสอนเป็นองค์ประกอบและกระบวนการทางการศึกษาที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาควบคู่ไปกับการเรียนการสอน คำว่า การนิเทศการสอนนั้น นักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันไปตามแนวคิดของแต่ละคน เช่น ครู ศึกษาานิเทศก์ ผู้บริหาร โรงเรียน ดังต่อไปนี้

นิพนธ์ ไทยพานิช (2539 : 16) ได้สรุปความหมายของการนิเทศการสอนว่า หมายถึง ความพยายามของบุคลากรทางการศึกษา ที่จัดกิจกรรมและให้บริการแก่ผู้บริหาร และครูในทางตรงและทางอ้อม เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการเรียนของนักเรียน

ชาญชัย อาจิณสมภาร (2539 : 8) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการสอนไว้ว่า การนิเทศการสอน คือ กระบวนการสร้างสรรค์ที่ไม่หยุดนิ่งในการให้คำแนะนำ และการชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูและนักเรียน เพื่อปรับปรุงตัวของเขา ตลอดจนสภาพการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์

สันต์ ธรรมบำรุง (2539 : 10) กล่าวว่า การนิเทศการสอน หมายถึง การช่วยเหลือ การแนะนำ การชี้แจง การบริการ การปรับปรุงที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในการที่จะส่งเสริมให้ครูปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น

ภิญโญ สาร (2541 : 47) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการสอนว่า หมายถึง ความพยายามทุกชนิดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษา ซึ่งต้องทำหน้าที่นิเทศการสอนให้คำแนะนำ ปรึกษาแก่ครู อาจารย์และเจ้าหน้าที่ทางการศึกษา ให้ทำหน้าที่ได้ดีขึ้น ทำให้การศึกษابรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

กิตติมา ปรีดีศิลป (2542 : 262) ได้ให้ความหมายของนิเทศการสอน สรุปได้คือการนิเทศการสอน หมายถึง กระบวนการชี้แนะ และให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมของครูในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้

สมาคมศึกษานิเทศก์ (2544 : 6) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการสอนไว้ว่า การนิเทศการสอน หมายถึง การนิเทศแบบตรง (Direct supervision) ที่ผู้นิเทศทำการนิเทศโดยตรงต่อครูผู้สอน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้คุณภาพการสอนดีขึ้น การนิเทศแบบตรงเป็นการนิเทศที่ศึกษานิเทศก์ทำกับครู โดยอาจทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้

กู๊ด (Good. 1983 : 572) กล่าวว่า การนิเทศการสอน หมายถึง สิ่งที่ถูกกล่าว
ในโรงเรียนกระทำต่อบุคลากรหรือต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินงาน
หรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของโรงเรียน มุ่งให้โรงเรียนเกิดประสิทธิผลในด้านการสอน
เป็นสำคัญ

โอลิวา (Oliva. 1989 : 8) ให้ความหมายของการนิเทศว่าเป็นการช่วยเหลือครู
เป็นพิเศษเพื่อให้ปรับปรุงการเรียนการสอน และคำสำคัญที่บ่งบอกถึงพฤติกรรมที่ปฏิบัติใน
การนิเทศก็คือ การบริการ (Service) และการช่วยเหลือ

แอกคีสัน และกอล (Acheson and Gall. 1992 : 24 ; อ้างถึงใน Wiles and
Bondi. 2004 : 14) ได้ให้ความหมายของการนิเทศว่าเป็นความร่วมมือ เป็นการปฏิสัมพันธ์
มากกว่าการชี้นำเป็นประชาธิปไตยมากกว่าเป็นเผด็จการ และเน้นครูเป็นสำคัญมากกว่าเป็นผู้
นิเทศเป็นสำคัญ

ไวลส์ และโลเวลล์ (Wiles and Lovell. 1993 : 46) กล่าวว่า การนิเทศการ
สอน คือ การดำเนินงานซึ่งเป็นการทำงานที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการสอนของครูใน
ระบบ ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะปรับปรุงสภาพการจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนให้ดีขึ้น

โคมอสกี (Komoski. 1997 : 23 ; อ้างถึงใน Wiles and Bondi. 2004 : 13) ใ้
ความหมาย การนิเทศว่าเป็นการใช้กระบวนการภาวะผู้นำมีวัตถุประสงค์เพื่อการปรับปรุง
การสอน

กล่าวโดยสรุป การนิเทศ หมายถึง การช่วยเหลือ แนะนำ ชี้แจง ร่วมมือให้บริการ
และการปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น ซึ่งจะอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างผู้นิเทศและ
ครู ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยตั้งอยู่บนหลักแห่งมนุษยสัมพันธ์ ทั้งนี้เพื่อให้
การดำเนินการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ
ผู้เรียนอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา

2. จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน

เนื่องจากการนิเทศการศึกษาหรือการนิเทศการสอนนั้น มีความซับซ้อนเพราะ
เป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และจะต้องพัฒนานุคคลเพื่อให้มีประสิทธิภาพมีศักยภาพ
สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข การกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศที่ชัดเจน
จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกำหนด
จุดหมายได้ชัดเจนเท่าใด ยิ่งทำให้มองเห็นแนวทางการปฏิบัติและเป้าหมายชัดเจนขึ้นเท่านั้น

ซึ่งมีนักการศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้นำเสนอวัตถุประสงค์และการนิเทศการศึกษา หรือการนิเทศการสอนไว้ดังนี้

2.1 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

จุดมุ่งหมายการนิเทศการศึกษาไว้ 12 ประการ คือ (สาย ภาณุวัฒน์. 2527 : 5)

2.1.1 ช่วยให้เห็นและเข้าใจต้องแท้ในวัตถุประสงค์ของการศึกษาและหน้าที่โดยเฉพาะของโรงเรียนที่จะดำเนินการไปสู่ความมุ่งหมายของการศึกษานั้น

2.1.2 ช่วยให้ครูเข้าใจความหมายและปัญหาของนักเรียนและจัดสนองความต้องการของนักเรียนอย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ตลอดจนแก้ไขป้องกันปัญหาอันพึงจะมีแก่เยาวชน

2.1.3 ช่วยสร้างให้มีคุณลักษณะแห่งความเป็นผู้นำ

2.1.4 ช่วยเสริมขวัญและกำลังใจอยู่ในสภาพที่ดีและเข้มแข็งรวมหมู่คณะที่จะปฏิบัติงานร่วมกันด้วยกำลังปัญญาอันสูงเพื่อบรรลุจุดหมายเดียวกัน

2.1.5 ช่วยพิจารณาความเหมาะสมของงานให้ถูกต้องตามความสามารถของครูแต่ละคนและช่วยประคับประคองให้ครูผู้นั้นใช้ความสามารถของตน ปฏิบัติงานนั้นให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นเรื่อย ๆ

2.1.6 ช่วยให้ครูพัฒนาการสอนของตนให้ดียิ่งขึ้น

2.1.7 ช่วยเหลือครูใหม่ให้เข้าใจระบบงานในโรงเรียนและงานในอาชีพของครู

2.1.8 ช่วยประเมินผลงานครูตามแนวทางที่ตกลงกันได้

2.1.9 ช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนและช่วยวางแผนให้เหมาะสม

2.1.10 ช่วยประชาสัมพันธ์งานของโรงเรียนให้ชุมชนทราบเพื่อให้เข้าใจและช่วยเหลือโรงเรียน

2.1.11 ช่วยค้นหาปัญหาของโรงเรียนที่ทางโรงเรียนไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพังนำมาเสนอเพื่อขอความคิดเห็นร่วมกัน

2.1.12 ช่วยปกป้องครูไม่ให้ถูกใช้งานเกินขอบเขตและไม่ให้ถูกลงโทษโดยไม่เป็นธรรม

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2541 : 7) ได้กล่าวสรุปเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายการนิเทศการศึกษาไว้ว่า เพื่อพัฒนาคน พัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนางานด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนการศึกษาช่วยประสานงานและความร่วมมือให้เกิดความเข้าใจ

อันดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังสร้างความมั่นคงในอาชีพครู สร้างสรรค์
กำลังใจให้แก่ครูเพื่อจะได้ร่วมมือกันพัฒนานักเรียนให้เกิดพัฒนาการตามความมุ่งหมายของ
การศึกษา

สังค์ อุทรานันท์ (2539 : 12) ได้วิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเขียนของบุคคล
ต่าง ๆ แล้วสรุปว่า การนิเทศการสอนมีจุดมุ่งหมาย ที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาคน
2) เพื่อพัฒนางาน 3) เพื่อสร้างการประสานสัมพันธ์ และ 4) เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

พนัส หันนาคินทร์ (2541 : 48) กล่าวว่า การนิเทศการสอนมีจุดมุ่งหมาย
สำคัญอยู่ที่การปรับปรุง ส่งเสริมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การนิเทศไม่ใช่เป็นการบังคับ
หรือจับผิดการนิเทศการสอนเป็นการช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกัน เพื่อปรับปรุงการเรียน
การสอนให้ดีขึ้น

2.2 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนไว้ ดังนี้ (Adams and Dickey. 1986 : 22- 41)

2.2.1 เพื่อช่วยให้ครูก้นหาและรู้วิธีทำงานด้วยตนเอง

2.2.2 เพื่อช่วยให้ครูจำแนกและวิเคราะห์ปัญหาของตนเอง

2.2.3 เพื่อช่วยให้ครูกู้สึกมั่นคงและมีความเชื่อมั่นในความสามารถ

2.2.4 เพื่อช่วยให้ครูกู้้นเคยกับแหล่งวิทยาการ

2.2.5 เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจปรัชญาและความต้องการของการศึกษา

2.2.6 เพื่อช่วยเผยแพร่ให้ชุมชนเข้าใจถึงแผนการศึกษาของโรงเรียนและ
ให้การสนับสนุนโรงเรียนนั้น

กูด (Good. 1983 : 572) กล่าวว่า การนิเทศการสอนมีจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วย
ให้ครูผู้สอนเกิดความเจริญงอกงามทางอาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถของครู ช่วยใน
การเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ช่วยเหลือการจัดสรรเครื่องมือ อุปกรณ์
การศึกษา และช่วยในการเลือกและปรับปรุงวิธีสอน

2.3 กลีคแมน กอร์ดอน และรอสการ์ดอน (Glickman and Rose-Gardon.

ค.ศ. 1990, 1995, 1997, 2001) ยังได้กำหนดเป้าหมายของการนิเทศแบบพัฒนาการ

(Developmental supervision) ว่า เพื่อการปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน (Improved
student learning) โดยผ่านการนิเทศครูและบุคลากรทางการศึกษาในงานสำคัญต่อไปนี้คือ

2.3.1 การให้การช่วยเหลือครูโดยตรง (Direct assistance)

2.3.2 การพัฒนากลุ่ม (Group development)

2.3.3 การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum development)

2.3.4 การพัฒนาวิชาชีพ (Professional development)

2.3.5 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research)

สรุปจุดมุ่งหมายของการนิเทศก็คือ การปรับปรุงกระบวนการสอนและกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพครูที่ส่งผลโดยตรงต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยอาศัยการนิเทศช่วยเหลือ แนะนำ ให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติด้านการพัฒนาหลักสูตร เทคนิควิธีการเรียนการสอนแบบใหม่ ๆ การใช้และการสร้างสื่อ นวัตกรรมด้านการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน หรืองานในวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดตามเป้าหมาย

3. หลักสำคัญของการนิเทศการสอน

การนิเทศการสอนจะต้องเริ่มต้นจากสภาพปัญหาที่แท้จริงและต้องทราบความต้องการของครู ช่วยแก้ปัญหาและสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในตัวครู การนิเทศการสอนเป็นงานที่ผู้นิเทศจะต้องนำความรู้ เทคนิคและวิธีการไปใช้เพื่อให้ครูตระหนักถึงภาระหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลไปถึงตัวนักเรียน ในการดำเนินการนิเทศการสอน จึงจำเป็นต้องมีหลักการที่สำคัญเพื่อเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการทำงานร่วมกับบุคลากรต่าง ๆ เพื่อให้งานบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา นักวิชาการของไทยหลายท่านได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการการนิเทศการสอนไว้ดังนี้

3.1 หลักการสำคัญของการนิเทศการสอนไว้ 3 ประการ คือ (สัจด์ อุทรานันท์. 2539 : 15-18)

หลักการที่ 1 การนิเทศการสอน เป็น “กระบวนการ” ทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีความหมายครอบคลุมถึงการทำงานเป็นขั้นตอน มีความต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง และความเกี่ยวข้องปฏิสัมพันธ์ในหมู่ผู้ปฏิบัติงาน

หลักการที่ 2 การนิเทศการสอนมีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของนักเรียน แต่การดำเนินงานนั้นจะกระทำโดยผ่าน “ตัวกลาง” คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรเหล่านี้ได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อคุณภาพในการเรียนของนักเรียนในชั้นปลาย

หลักการที่ 3 การนิเทศการสอน (ในประเทศ) เน้นบรรยากาศแห่งความเป็นประชาธิปไตย การยอมรับซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนบทบาทในฐานะผู้นำและผู้

ตาม ตลอดจนความรับผิดชอบต่อผลงานร่วมกันด้วยการนิเทศแบบประชาธิปไตย การนิเทศการสอนจึงช่วยสร้างความร่วมมือและบรรยากาศที่ดีในการทำงานได้เป็นอย่างมาก

3.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักการการนิเทศการสอนโดยสรุป 4 ประการ คือ (Franset. 1992 : 23-28)

3.2.1 การนิเทศจะให้ผลสูงสุดในการปรับปรุงการเรียนการสอนก็ต่อเมื่อการนิเทศนั้นได้ให้ความสำคัญแก่วิธีแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และตั้งอยู่บนจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ซึ่งได้พิจารณาตกลงร่วมกัน โดยคณะครูและศึกษานิเทศก์

3.2.2 การนิเทศการสอนจะมีความหมายสำหรับครูก็ต่อเมื่อ การนิเทศนั้นแสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อผู้รับการนิเทศโดยตรง นั่นคือ จะต้องให้ครูได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาว่า จะให้ศึกษานิเทศก์ช่วยเหลือในเรื่องใดจึงจะตรงตามความต้องการของครู

3.2.3 การนิเทศการสอนที่ดีจะต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ย้ำๆ และสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันในการช่วยเหลือครู และจะต้องทำให้ครูรู้สึกว่าจะช่วยให้เขาพบวิธีที่ดีกว่าในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

3.2.4 การนิเทศการสอนจะให้ผลควรใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหา และช่วยให้ผู้ร่วมงานได้ศึกษาปัญหา ตลอดจนรายละเอียดต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานก่อน

3.3 หลักการเบื้องต้นของการนิเทศการสอน ไว้ดังต่อไปนี้ (Marks and Stoops. 1988 : 3-4)

3.3.1 การนิเทศการสอนเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการศึกษา ซึ่งจะเป็นสิ่งที่จะต้องทำเป็นทีมและอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกัน

3.3.2 ครูทุกคนต้องการและมุ่งหวังจะได้รับการช่วยเหลือด้านการนิเทศการสอน

3.3.3 การนิเทศการสอนถูกปรับให้ตรงกับความต้องการของแต่ละบุคคลที่เป็นบุคลากรของโรงเรียน

3.3.4 การนิเทศการสอนช่วยจำแนกและประกาศความต้องการของบุคลากรและมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดผลดี

3.3.5 การนิเทศการสอนจะช่วยให้เป้าหมายและจุดมุ่งหมายทางการศึกษาแจ่มชัดยิ่งขึ้น

3.3.6 การนิเทศการสอนจะต้องช่วยปรับปรุงทัศนคติและสัมพันธภาพของมวลสมาชิกหรือบุคลากรในโรงเรียนและช่วยพัฒนาในด้านความรู้สึกร่วมกันให้ดีขึ้น

3.3.7 การนิเทศการสอนจะต้องช่วยในการจัดและบริหารกิจกรรมร่วมหลักสูตร ซึ่งจัดสำหรับนักเรียน

3.3.8 ความรับผิดชอบในการปรับปรุงโครงการของการนิเทศการสอนในโรงเรียนนั้นจะต้องเป็นหน้าที่ของครู เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

3.3.9 จะต้องมีการจัดให้มีงบประมาณด้านการนิเทศการสอนไว้ในงบประมาณประจำปี การวางแผนการนิเทศการสอนทั้งระยะสั้นและระยะยาวจะต้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วม

3.3.10 จะต้องจัดให้มีคณะบุคคลเป็นผู้บริหารการนิเทศการสอน

3.3.11 การนิเทศการสอนควรจะช่วยให้เกิดการแปลและนำเอกสารรายงานการวิจัยทางการศึกษาใหม่ ๆ มาใช้

3.3.12 การวัดประสิทธิภาพของโครงการนิเทศการสอนควรกระทำโดยผู้ที่เกี่ยวข้องในโครงการและผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือ

สรุปหลักของการนิเทศการสอนคือเป็นการให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ การสนับสนุนทางวิชาการแก่ครูผู้สอน ด้วยวิธีการต่าง ๆ ในด้านการจัดกระบวนการ-เรียนการสอน เพื่อช่วยปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ

4. ประเภทของการนิเทศการสอน

งานการนิเทศการสอนหรืองานนิเทศเป็นงานปฏิบัติกับครูเพื่อให้ส่งผลถึงผู้เรียนโดยตรง เนื่องจากผู้นิเทศหรือผู้ที่ทำหน้าที่มักจะต้องรับผิดชอบงานอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากงานการนิเทศการสอนอยู่เสมอ เช่น งานการบริหารและการประเมินผลสมรรถภาพครู ดังนั้นการกำหนดขอบข่ายงานในหน้าที่การนิเทศที่ชัดเจนสำหรับผู้นิเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยตรงจึงเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ถึงแม้ว่างานที่กำหนดอาจจะมีการปฏิบัติที่มากน้อยต่างกันตามสถานการณ์และบริบทของงานแต่ละแห่งที่ผู้นิเทศนั้นปฏิบัติงานอยู่ ดังนั้นนักการศึกษาต่าง ๆ ได้กำหนดงานในหน้าที่การนิเทศไว้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งสิ้น โดยเฉพาะด้านการเรียนการสอนและหลักสูตร อาจกล่าวได้ว่าเป็นงานนิเทศการศึกษาโดยตรง ดังจะเห็นได้จากการนิเทศที่นักการศึกษาหลายท่านได้นำเสนอไว้ดังต่อไปนี้

4.1 งานการนิเทศ 5 ด้าน คือ (Burton. 1992 : 14 ; อ้างจาก Oliva. 1989 : 16)

4.1.1 งานด้านการปรับปรุงการปฏิบัติงาน เช่น เยี่ยมชั้นเรียน จัดประชุมกลุ่มหรือรายบุคคล แนะนำวิธีการสอน สาธิตการสอน พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการปรับปรุงตนเอง

4.1.2 งานด้านการปรับปรุงครูประจำการ เช่น จัดประชุมครู อ่านวารสารวิชาชีพ เยี่ยมเยียนกัน และวิเคราะห์วิพากษ์ตนเอง

4.1.3 งานด้านการคัดเลือกและจัดสรรเนื้อหาสาระโดยกำหนดวัตถุประสงค์สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ตรวจสอบสื่อการเรียนการสอน กลุ่มสาระวิชาเลือกและประเมินสื่อประกอบการสอน

4.1.4 งานด้านการทดสอบและวัดผล

4.1.5 งานด้านการประเมินครู

4.2 งานในหน้าที่รับผิดชอบของผู้นิเทศที่ถือว่าเป็นงานหลักสำคัญ

4.1.1 ความรับผิดชอบในการช่วยเหลือครูโดยตรง

4.1.2 ความรับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์ บริการด้านการสอนให้แก่ครูให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

4.1.3 ความรับผิดชอบในฐานะวิทยากรทำหน้าที่ควบคุมประจำคาบเผยแพร่โครงการการศึกษาให้แก่ประชาชนทั่วไป

4.3 งานในหน้าที่ผู้นิเทศ 6 ประการ คือ (Lucio and MacNeil. 1979 : 24)

4.3.1 การวางแผน (Planning) ผู้นิเทศต้องรู้จักวางแผน และวางแผนการปฏิบัติงานของตนเอง

4.3.2 การบริหารงาน (Administration) ผู้นิเทศต้องมีหน้าที่ตัดสินใจและรับผิดชอบต่อตัดสินใจเพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

4.3.3 การนิเทศ (Supervision) เป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้นิเทศโดยช่วยปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการสอนให้ดียิ่งขึ้น

4.3.4 การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum development) โดยที่ผู้นิเทศและครูควรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตร

4.3.5 การสาธิตการสอน (Demonstration teaching) ผู้นิเทศจะต้องสามารถสาธิตการสอนให้แก่ครูได้

4.3.6 การวิจัย ผู้นิเทศต้องสามารถนำผลการวิจัยมาใช้ในการช่วยครูปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนและสามารถทำวิจัยได้

4.4 งานหลัก 10 ประการ ของการนิเทศการศึกษา ดังนี้ (Harris. 1985 : 10-12)

4.4.1 การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum development)

4.4.2 การจัดระบบการจัดการเรียนการสอน (Organization for instruction)

4.4.3 การคัดเลือกบุคลากรและครูสอน (Providing staff)

4.4.4 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (Providing facilitation)

4.4.5 การจัดซื้ออุปกรณ์ (Providing materials)

4.4.6 การจัดฝึกอบรมครูประจำการ (Arranges for in-service education)

4.4.7 การจัดปฐมนิเทศบุคลากร (Orienting staff member)

4.4.8 การจัดบริการพิเศษให้แก่ นักเรียน (Relating special pupil services)

4.4.9 การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน (Developing public relation)

4.4.10 การประเมินผลการเรียนการสอน (Evaluating instruction)

4.5 การนิเทศที่จะนำไปสู่ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีประสิทธิภาพและโรงเรียนที่มีประสิทธิผลไว้ 5 งาน คือ (Glickman and Roskodon. 1995 : 8-9)

4.5.1 งานการให้การช่วยเหลือครูโดยตรง (Direct assistance) โดยผู้นิเทศสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนด้วยวิธีการนิเทศแบบต่าง ๆ เช่น การนิเทศแบบคลินิก

4.5.2 งานพัฒนาบุคลากร (Staff development) โดยจัดโอกาสให้การเรียนรู้ใหม่เพื่อให้สามารถปรับปรุงการเรียนการสอน

4.5.3 งานพัฒนาหลักสูตร (Curriculum development) ผู้นิเทศสามารถช่วยครูปรับสาระการเรียนรู้และสื่อวัสดุอุปกรณ์เพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอน

4.5.4 งานพัฒนากลุ่ม (Group development) ผู้นิเทศการศึกษาจัดประชุมฝึกรวมให้แก่ครู และร่วมกันแก้ปัญหาเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอน

4.5.5 งานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ผู้นิเทศสามารถช่วยให้ครูสามารถประเมินผลการสอนของตนเอง ปรับปรุงพัฒนาการสอนของตนเองได้ โดยการช่วยครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน ๆ

4.6 เนื่องจากภาวะผู้นำในการนิเทศนั้นจะประกอบไปด้วย การคิด การวางแผน การจัดการและการประเมินผล ดังนั้น ไวลส์ และบอนได (Wiles and Bondi, 2004 : 15-16) จึงได้กำหนดงานในหน้าที่การนิเทศที่สำคัญไว้ 3 งาน คือ

4.6.1 งานเกี่ยวกับการบริหาร (Administration) ซึ่งประกอบด้วยการ ตั้งเป้าหมายและจัดลำดับเป้าหมาย ได้แก่

- 1) การกำหนดมาตรฐานและพัฒนานโยบาย
- 2) การวางแผนระยะยาว
- 3) ออกแบบโครงสร้างองค์กร
- 4) จัดสรรทรัพยากรให้มีการใช้อย่างเหมาะสม
- 5) คัดเลือกบุคคลและบุคลากร และมอบหมายงาน
- 6) จัดสิ่งอำนวยความสะดวก
- 7) จัดหาทุนและดูแลการใช้ทุน
- 8) จัดการด้านการจัดการเรียนการสอน

4.6.2 งานเกี่ยวกับหลักสูตร (Curriculum-oriented supervision) พิจารณา การกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน ดังนี้

- 1) สำรวจความต้องการและทำวิจัย
- 2) พัฒนาโปรแกรมและวางแผนการเปลี่ยนแปลง
- 3) เชื่อมโยงโปรแกรมให้กับการให้บริการพิเศษต่าง ๆ
- 4) เลือกสื่อวัสดุอุปกรณ์และจัดสรรทรัพยากร
- 5) ปฐมนิเทศครูใหม่ให้รู้จักโรงเรียนและชุมชน
- 6) แนะนำและสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก
- 7) ประมวลรายจ่ายที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน
- 8) เตรียมโปรแกรมการเรียนการสอน
- 9) พัฒนาและเผยแพร่โปรแกรมต่างๆ ของโรงเรียน

4.6.3 งานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน (Organization of instruction) งานการนิเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน คือ การจัดการเรียนการสอนนั่นเอง ได้แก่

- 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันปฏิบัติกับครู
- 2) ประเมินผลโปรแกรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
- 3) คิดสร้างสรรค์โปรแกรมใหม่ ๆ

- 4) ออกแบบการจัดการเรียนการสอนใหม่เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน
  - 5) จัดสร้างสื่อการเรียนการสอนให้แก่ครู
  - 6) แนะนำและช่วยเหลือครู โดยให้คำปรึกษาแนะนำด้านการจัดการเรียนการสอน
  - 7) ประเมินผลถึงอำนวยความสะดวกและติดตามดูแลการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก
  - 8) จัดหาทุนและติดตามดูแลการใช้ทุนให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์
  - 9) จัดโครงการฝึกอบรมครูประจำการและประสานงานโครงการ
  - 10) ตอบสนองต่อความต้องการและสิ่งที่ชุมชนต้องการขอรับข้อมูลย้อนกลับจากชุมชน
- 4.7 ภารกิจหลักของผู้นิเทศไว้ คือ (บันทึก พงศกัณวิน. 2536 : 178-179)
- 4.7.1 โน้มน้าวครูและผู้เกี่ยวข้องให้ตระหนักถึงประโยชน์และความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร
  - 4.7.2 ส่งเสริมให้มีการนิเทศภายในโรงเรียนทุกแห่ง
  - 4.7.3 จัดประชุมอบรม
  - 4.7.4 จัดการบริการทางการศึกษา
  - 4.7.5 นิเทศการสอนละเอียดขั้นเรียน
  - 4.7.6 พัฒนาการเรียนการสอน
  - 4.7.7 ติดตามผลการใช้หลักสูตร
  - 4.7.8 ส่งเสริมให้มีการใช้ห้องสมุด
  - 4.7.9 ติดตามผลงาน
  - 4.7.10 ประสานกับงานกับฝ่ายบริหารการศึกษา
  - 4.7.11 นำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอุปสรรคและส่วนดีเด่นของหลักสูตร
  - 4.7.12 แนะนำครูให้ค้นคว้าทดลองและวิจัยเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน

จากงานการนิเทศและงานในหน้าที่ผู้นิเทศดังกล่าวสรุปได้ว่า งานการนิเทศ โดยทั่วไปประกอบด้วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และงานการพัฒนา บุคลากร การสร้างสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการสอน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและสื่อและการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งผู้ทำหน้าที่นิเทศจะต้องมีความรอบรู้ในทุกด้านเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อจะได้ช่วยเหลือแนะนำให้ครูสามารถปฏิบัติงานด้านการสอนให้ผู้เรียนที่พัฒนาขึ้น

5. กิจกรรมการนิเทศ

กิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการนิเทศการศึกษาและการนิเทศการสอนเป็นเครื่องมือที่สำคัญเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนและการปฏิบัติงานของครูซึ่งจะช่วยให้การดำเนินการนิเทศบรรลุเป้าหมาย กิจกรรมการนิเทศมีมากมายหลายแบบ ซึ่งจะต้องเลือกใช้กิจกรรมแต่ละชนิดอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ครูและนักเรียน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ผู้นิเทศจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศและสามารถเลือกใช้กิจกรรมการนิเทศให้เหมาะสม เพราะกิจกรรมแต่ละชนิดให้ประโยชน์ต่อผู้รับการนิเทศมากน้อยแตกต่างกัน

แฮริส (Harris. 1985 : 71-86) ได้นำเสนอกิจกรรมการนิเทศ 23 กิจกรรม ดังนี้

5.1 การบรรยาย (Lecturing) เป็นกิจกรรมที่เน้นการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจของผู้นิเทศไปสู่ผู้รับนิเทศ ใช้เพียงการพูดและการฟังเท่านั้น

5.2 การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ (Visualized lecturing) เป็นการบรรยายที่ใช้สื่อเข้ามาช่วย เช่น สไลด์ แผนภูมิ แผนภาพ ฯลฯ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ฟังมีความสนใจมากขึ้น

5.3 การบรรยายเป็นกลุ่ม (Panel presenting) เป็นกิจกรรมการให้ข้อมูลเป็นกลุ่มที่มีจุดมุ่งเน้นที่การให้ข้อมูลตามแนวความคิดหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

5.4 การให้ดูภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ (Viewing film or television) เป็นการใช้เครื่องมือที่เป็นสื่อทางสายตา ได้แก่ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ เพื่อทำให้ผู้รับการนิเทศได้รับความรู้และเกิดความสนใจมากขึ้น

5.5 การฟังคำบรรยายจากเทปวิทยุและเครื่องบันทึกเสียง (Listening to tape, radio recording) กิจกรรมนี้เป็นการใช้เครื่องบันทึกเพื่อเสนอแนวความคิดของบุคคลหนึ่งไปสู่ผู้ฟังคนอื่น

5.6 การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวัสดุและเครื่องมือต่าง ๆ (Exhibiting materials and equipments) เป็นกิจกรรมที่ช่วยในการฝึกอบรมหรือเป็นกิจกรรมสำหรับงานพัฒนาสื่อต่าง ๆ

5.7 การสังเกตในชั้นเรียน (Observing in classroom) เป็นกิจกรรมที่ทำการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงของบุคลากร เพื่อวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงจุดดีหรือจุดบกพร่องของบุคลากร เพื่อใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานและใช้ในการพัฒนามุคลากร

5.8 การสาธิต (Demonstrating) เป็นกิจกรรมการให้ความรู้ที่มุ่งให้ผู้อื่นเห็นกระบวนการและวิธีการดำเนินการ

5.9 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interviewing) เป็นกิจกรรมสัมภาษณ์ที่กำหนดจุดประสงค์ชัดเจนเพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ ตามต้องการ

5.10 การสัมภาษณ์เฉพาะเรื่อง (Focused interviewing) เป็นกิจกรรมการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยจะทำการสัมภาษณ์เฉพาะโรงเรียนที่ผู้ตอบมีความสามารถจะตอบได้เท่านั้น

5.11 การสัมภาษณ์แบบไม่ชี้นำ (Non – directive interview) เป็นการพูดคุยและอภิปรายหรือการแสดงแนวความคิดของบุคคลที่สนทนาด้วย ลักษณะของการสัมภาษณ์จะสนใจกับปัญหาและความสนใจของผู้รับสัมภาษณ์

5.12 การอภิปราย (Discussing) เป็นกิจกรรมที่ผู้ให้เทศและผู้รับการนิเทศปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งเหมาะสมกับกลุ่มขนาดเล็กมักใช้ร่วมกับกิจกรรมอื่น ๆ

5.13 การอ่าน (Reading) เป็นกิจกรรมที่ใช้มากกิจกรรมหนึ่ง สามารถใช้ได้กับคนจำนวนมาก เช่น การอ่านข้อความจากวารสาร มักใช้ผสมกับกิจกรรมอื่น ๆ

5.14 การวิเคราะห์ข้อมูลและการคิดคำนวณ (Analyzing and calculating) เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการติดตามประเมินผล การวิจัยเชิงปฏิบัติการและการควบคุมประสิทธิภาพการสอน

5.15 การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอนแนวความคิด วิธีแก้ปัญหหรือใช้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ โดยให้สมาชิกแต่ละคนแสดงความคิดโดยเสรีไม่มีการวิเคราะห์หรือวิพากษ์วิจารณ์แต่อย่างใด

5.16 การบันทึกวีดิทัศน์และการถ่ายภาพ (Videotaping and photographing) วีดิทัศน์เป็นเครื่องที่แสดงให้เห็นรายละเอียดทั้งภาพและเสียง ส่วนการถ่ายภาพมีประโยชน์

มากในการจัดนิทรรศการกิจกรรมนี้มีประโยชน์ในการประเมินผลงานและการประชาสัมพันธ์

5.17 การจัดทำเครื่องมือและข้อทดสอบ (Incrementing and testing) กิจกรรมนี้เกี่ยวข้องกับ การใช้แบบทดสอบและแบบประเมินต่าง ๆ

5.18 การประชุมกลุ่มย่อย (Buzz session) เป็นกิจกรรมการประชุมกลุ่มเพื่ออภิปรายในหัวข้อเรื่องที่เฉพาะเจาะจง มุ่งเน้นการปฏิสัมพันธ์กับงานที่ตนปฏิบัติ

5.19 การจัดทัศนศึกษา (Field trip) กิจกรรมนี้เป็นการเดินทางไปยังสถานที่แห่งอื่นเพื่อศึกษาและดูงานสัมพันธ์กับงานที่ตนปฏิบัติ

5.20 การเยี่ยมเยียน (Intervisiting) เป็นกิจกรรมที่บุคคลหนึ่งไปเยี่ยมชมและสังเกตการทำงานของอีกบุคคลหนึ่ง

5.21 การแสดงบทบาทสมมติ (Role playing) เป็นกิจกรรมที่สะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคล กำหนดสถานการณ์ขึ้นแล้วให้ผู้ทำกิจกรรมตอบสนองหรือปฏิบัติตนเองไปตามธรรมชาติที่ควรจะเป็น

5.22 การเขียน (Writing) เป็นกิจกรรมที่ใช้เป็นสื่อกลางในการนิเทศเกือบทุกชนิด เช่น การเขียนโครงการนิเทศ การบันทึกข้อมูล การเขียนรายงาน การเขียนบันทึก ฯลฯ

5.23 การปฏิบัติตามคำแนะนำ (Guided practice) เป็นกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติ ในขณะที่ปฏิบัติมีการคอยดูแลช่วยเหลือ มักใช้กับรายบุคคลหรือกลุ่มขนาดเล็ก

จากกิจกรรมการนิเทศดังกล่าว ในแต่ละกิจกรรมก็จะมีจุดเด่นจุดด้อยและลักษณะการนำไปใช้ที่แตกต่างกันไป การเลือกใช้กิจกรรมการนิเทศจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นก่อนที่จะเลือกกิจกรรมนิเทศใด ๆ ไปใช้นั้น ควรคำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกอย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) จุดประสงค์ของการนิเทศ 2) ขนาดกลุ่มของผู้รับนิเทศ และ 3) ประสบการณ์หรือประโยชน์โดยตรงที่ผู้นิเทศจะได้รับ

นอกจากนี้ผู้ที่ทำหน้าที่ในการนิเทศควรเลือกใช้กิจกรรมการนิเทศให้เหมาะสมกับสภาพและปัญหาของโรงเรียนด้วยและกิจกรรมที่เลือกก็จะส่งผลกระทบต่อระดับประสบการณ์ของผู้รับการนิเทศ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กิจกรรมการนิเทศที่ส่งผลต่อระดับประสพการณ์ของผู้รับการนิเทศ

กิจกรรมการนิเทศ	ระดับประสพการณ์ที่ได้รับ
1. การบรรยาย	ระดับต่ำ
2. การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ	ระดับต่ำ
3. การบรรยายเป็นกลุ่ม	ระดับต่ำ
4. การให้ดูภาพยนตร์หรือโทรทัศน์	ระดับต่ำ
5. การฟังคำบรรยายจากเทปวิทยุและเครื่องบันทึกเสียง	ระดับต่ำ
6. การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวัสดุและเครื่องมือต่าง ๆ	ระดับปานกลาง-ค่อนข้างต่ำ
7. การสังเกตในชั้นเรียน	ระดับปานกลาง-ค่อนข้างต่ำ
8. การสาธิต	ระดับปานกลาง
9. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง	ระดับปานกลาง
10. การสัมภาษณ์เฉพาะเรื่อง	ระดับปานกลาง
11. การสัมภาษณ์แบบไม่ชี้นำ	ระดับปานกลาง-ค่อนข้างสูง
12. การอภิปราย	ระดับปานกลาง
13. การอ่าน	ระดับปานกลาง
14. การวิเคราะห์ข้อมูลและการคิดคำนวณ	ระดับปานกลาง
15. การระดมสมอง	ระดับปานกลาง
16. การบันทึกวิดีโอและการถ่ายภาพ	ระดับปานกลาง
17. การจัดทำเครื่องมือและข้อทดสอบ	ระดับปานกลาง
18. การประชุมกลุ่มย่อย	ระดับปานกลาง
19. การจัดทัศนศึกษา	ระดับปานกลาง
20. การเขียนเขียน	ระดับปานกลาง
21. การแสดงบทบาทสมมติ	ระดับปานกลาง-ค่อนข้างสูง
22. การเขียน	ระดับปานกลาง-ค่อนข้างสูง
23. การปฏิบัติตามคำแนะนำ	ระดับปานกลาง-ค่อนข้างสูง

6. ทักษะการนิเทศ

ในการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น ผู้นิเทศหรือผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศจะต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีความชำนาญในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ร่วมกับกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ คำว่า ทักษะ (Skills) หมายถึง ความชำนาญ ความคล่องแคล่วในการปฏิบัติทักษะสามารถพัฒนาให้เกิดความชำนาญโดยอัตโนมัติได้ด้วยการฝึกบ่อย ๆ ทำบ่อย ๆ ในการนิเทศการศึกษาหรือการนิเทศการสอนนั้น ผู้นิเทศจะต้องมีทักษะที่จำเป็นหลายด้าน ถ้าขาดทักษะที่จำเป็นเหล่านั้นก็ไม่สามารถที่จะปฏิบัติกรนิเทศให้ประสบผลสำเร็จได้เช่นกัน โดยทั่วไปคำว่าทักษะ มักจะมีคำว่าเทคนิคอยู่ด้วยเสมอ (Techniques and skills) คำว่าเทคนิคโดยทั่วไป หมายถึง ความรู้เฉพาะอย่างเฉพาะด้าน เช่น เทคนิคในการจูงใจคน เทคนิคในการสื่อความหมาย ฯลฯ ซึ่งเทคนิคหลาย ๆ อย่าง จำเป็นต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ เทคนิคต่าง ๆ ในการนิเทศก็เช่นกันจะต้องฝึกใช้จนเกิดความชำนาญจึงจะสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้นำเสนอทักษะในการนิเทศไว้ ดังนี้

6.1 ทักษะในการนิเทศการศึกษาไว้ 5 ทักษะ คือ (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. 2538 : 47-48)

6.1.1 ทักษะในการเป็นผู้นำ (Leadership)

6.1.2 ทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation)

6.1.3 ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม (Group Process)

6.1.4 ทักษะในการบริหารงานบุคคล (Personnel Administration)

6.1.5 ทักษะในการประเมินผล (Evaluation Skills)

6.2 ทักษะที่สำคัญของการนิเทศหรือสำหรับผู้นิเทศ 3 ทักษะ ดังนี้ (Alfonso and Firth. 1981 : 326-328)

6.2.1 ทักษะด้านเทคนิค (Technical skills) ซึ่งหมายความว่า ความรู้พิเศษหรือความรู้เฉพาะอย่างที่เป็นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้นิเทศ

6.2.2 ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human relation skills) ซึ่งหมายถึง ความสามารถ ความชำนาญในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถจูงใจบุคคลอื่นเพื่อที่จะให้เข้าต้องการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น

6.2.3 ทักษะในการจัดการ (Managerial skills) หมายถึง

ความสามารถในการตัดสินใจและมองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ที่สำคัญที่จะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายของการนิเทศ เช่น ความสามารถในการวางแผนการจัดการ และการควบคุมระบบการปฏิบัติงาน

นอกจากนั้น แมนนี (Mann) ยังได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ทักษะแต่ละทักษะจะต้องใช้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับองค์กร ในการนิเทศนั้นจำเป็นต้องใช้ทั้ง 3 ทักษะร่วมกันเสมอ จะใช้ทักษะใดมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับระดับความเจริญหรือขนาดขององค์กร หรือความพร้อมในด้านต่าง ๆ ขององค์กรเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาใช้ทักษะดังกล่าวด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น โรงเรียนขนาดเล็กหรือองค์กรขนาดเล็ก ทักษะด้านเทคนิคมีความจำเป็นมากที่สุด หรือองค์ใดหรือโรงเรียนใดกำลังอยู่ในภาวะที่กำลังเปลี่ยนแปลงทักษะด้านเทคนิคจะมีบทบาทสำคัญ

จากทักษะในการนิเทศที่น่าเสนอ สรุปได้ว่า ทักษะที่จำเป็นในการนิเทศนั้นสำคัญที่สุด ก็คือ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ หรือทักษะเกี่ยวกับมนุษย์ และทักษะด้านการจัดการ ซึ่งทั้ง 3 ทักษะจะต้องผสมผสานกันในการนำไปใช้ในการปฏิบัติการนิเทศ

7. ทักษะรวมในการนิเทศ

ทักษะรวมในการนิเทศ หมายถึง ในการนิเทศการสอนหรือการนิเทศการศึกษานั้น จำเป็นต้องใช้ทักษะในการนิเทศ 3 อย่างรวมกัน ซึ่งประกอบด้วย ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการจัดการ และทักษะในด้านเทคนิค

7.1 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human skills) หรือทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์

(Human relation skills) หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลภายในกลุ่ม และสามารถสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นระหว่งสมาชิกภายในกลุ่ม นอกจากนี้ยังหมายรวมถึง ความสามารถในการจูงใจและมีอิทธิพลเหนือคนอื่น การได้รับความร่วมมืออย่างจริงใจ สามารถพัฒนาทีมงานที่มีประสิทธิภาพและสร้างการยอมรับในการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น

แคทซ์ (Katz, 1995 : 33 ; อ้างจาก Alfonso and Firth, 1981 : 355) ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับผู้ที่มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ไว้ดังนี้

7.1.1 มีความเชื่อ มีเจตคติที่ดีและข้อสันนิษฐานที่ต่อบุคคลอื่น หรือต่อกลุ่ม

7.1.2 มีความสามารถในการที่จะมองเห็นประโยชน์และข้อจำกัดของ
ความรู้สึกของบุคคลอื่น

7.1.3 ยอมรับความเชื่อ การรับรู้ เจตคติ ทัศนคติของบุคคลอื่นที่
แตกต่างจากตัวเอง

7.1.4 สามารถรับรู้และเข้าใจคำพูดและพฤติกรรมของบุคคลอื่นอย่าง
ถูกต้อง

7.1.5 มีความสามารถในการสื่อสารกับบุคคลอื่นเป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุปคือ ผู้นิเทศซึ่งต้องปฏิบัติงานที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูมากที่สุดจะต้อง
สร้างพยายามสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนส่งเสริมความสัมพันธ์ต่อกันและกันทางบวก
จะต้องไวต่อความรู้สึกและพฤติกรรมของครู พยายามสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับครู ซึ่ง
แรงจูงใจคือพื้นฐานที่จะนำไปสู่การตัดสินใจและการปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ดังนั้น
ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การปฏิสัมพันธ์
ระหว่างมนุษย์ และการปฏิบัติต่อมนุษย์โดยตรง มีความสำคัญสำหรับการนิเทศการสอนและ
ที่สำคัญก็คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ต้องแสดงออกด้วยความจริงใจและสม่ำเสมอ

7.2 ทักษะด้านการจัดการ (Managerial skills) หมายถึง ความสามารถในการ
ที่จะจัดให้และคงไว้ซึ่งสภาพเงื่อนไขที่จะเป็นสนับสนุนการทำงานในหน่วยงานหรือ
กลไกในการรักษาไว้และทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพขึ้น ทักษะในการจัดการประกอบด้วย

7.2.1 ความสามารถในการรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลกับ
หน่วยงาน

7.2.2 ความสามารถในการที่จะมองเห็นความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ
ที่สำคัญที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานในองค์กรหรือโรงเรียน

7.2.3 ความสามารถในการที่จะสร้างองค์กรที่มีคุณภาพ

7.2.4 ความสามารถในการสร้างและคงไว้ซึ่งสมรรถภาพขององค์กร

โดยสรุปก็คือ ทักษะในการจัดการสำหรับผู้นิเทศจะประกอบด้วย การวางแผน
การจัดการบุคลากร การจัดการ การควบคุมดูแลการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัด
การศึกษาและการใช้การเรียนการสอน ซึ่งการปฏิบัติงานในทุกเรื่องจะต้องสร้างความ
ร่วมมือให้เกิดขึ้น สร้างการยอมรับในการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับครู

7.3 ทักษะด้านเทคนิค หมายถึง ความสามารถในการใช้ความรู้วิธีการและ
เทคนิคที่จำเป็นและที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ดังนั้น ผู้นิเทศหรือผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศจะต้องมี

ความรู้ ความสามารถเฉพาะอย่าง เฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่นี้เทศโดยตรง ต้องรู้เข้าใจเทคนิควิธี และสามารถใช้เทคนิควิธีเหล่านั้นด้วย เช่น เทคนิคการนิเทศแบบพัฒนาการ เทคนิคการนิเทศแบบคลินิก เทคนิคการสังเกตการณ์สอนและการจัดประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ กล่าวได้ว่าเป็นความรู้เฉพาะทาง เป็นเทคนิควิธีที่ต้องศึกษาทำความเข้าใจและฝึกปฏิบัติจึงจะสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ยังต้องรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนแบบต่างที่สำคัญ และสามารถสาคิดแนะนำให้ครูได้ นอกจากนั้นผู้นิเทศอาจจะต้องพัฒนาทักษะในการที่จะปฏิบัติงานร่วมกันกับครูแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันอีกด้วย

8. กระบวนการการนิเทศการสอน (Supervisory Process)

กระบวนการในการนิเทศการศึกษาหรือในการนิเทศการสอนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพราะในการนิเทศการศึกษาหรือการนิเทศการสอนนั้น เพื่อให้สำเร็จลุล่วงดำเนินไปได้ด้วยดี และมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจะต้องอาศัยกระบวนการซึ่งเป็นการดำเนินการตามลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกันและมีระเบียบแบบแผนดังที่วิจิตร วรุตบางกูร และคณะ (2523 : 32 ; อ้างถึงใน วไลรัตน์ บุษสวัสดิ์. 2541 : 40) ได้ให้ความหมายของกระบวนการนิเทศการศึกษาว่าหมายถึง แบบแผนของการนิเทศการศึกษาที่จัดลำดับขั้นตอนไว้ต่อเนื่องกัน อย่างเป็นระเบียบแบบแผนนั้นจะต้องเป็นแบบแผนที่มีความสัมพันธ์กันในการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจนต่อเนื่องกันอย่างมีระเบียบพร้อมด้วยเหตุและเป็นไปได้ และยังนักการศึกษาหลายท่าน ได้นำเสนอกระบวนการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

8.1 กระบวนการนิเทศไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้ (Harris. 1985: 13-15)

8.1.1 การประเมินเบื้องต้น (Assessing) เป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ทั้ง ๆ เพื่อพิจารณาความจำเป็นในการเปลี่ยน เช่น ทำการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ในองค์กรและประเมินผลการปฏิบัติ

8.1.2 การจัดลำดับความสำคัญ (Prioritizing) เป็นกระบวนการในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และกิจกรรมตามลำดับความสำคัญ

8.1.3 การออกแบบ (Designing) เป็นกระบวนการในการกำหนดในการวางแผนหรือโครงการของระบบเพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง

8.1.4 การจัดสรรทรัพยากร (Allocating resources) เป็นกระบวนการในการจัดสรรทรัพยากร และใช้ทรัพยากรทั้งทรัพยากรบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุด

8.1.5 การประสานงาน (Coordination) เป็นกระบวนการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เวลา วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ

8.1.6 การอำนวยการหรือการสั่งการ (Directing) เป็นกระบวนการในการสนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่ประสบผลสำเร็จ

กระบวนการทั้ง 6 ขั้นตอน ในการนิเทศการศึกษาหรือการนิเทศการสอน ดังกล่าวมุ่งส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาที่สำคัญทุกขั้นตอน ซึ่งต้องภาวะผู้นำในการนิเทศ

8.2 กระบวนการนิเทศการศึกษาว่าประกอบด้วยกระบวนการหลัก 5 กระบวนการ ที่เรียกว่า POLCA คือ (สัจด์ อุทรานันท์, 2530 : 76-79)

8.2.1 กระบวนการวางแผน (Planning process) เป็นกระบวนการในการวางแผนโดยคิดว่าทำอะไรบ้าง กำหนดแผนงานว่าจะทำที่ไหน เมื่อไร กำหนดจุดประสงค์ในการทำงาน คาดคะเนผลในการทำงาน พัฒนาระบวนการทำงาน วางแผนในการทำงาน

8.2.2 กระบวนการจัดสายงาน (Organizing process) เป็นกระบวนการจัดสายงานหรือจัดบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการทำงานประสานงานกับบุคลากรต่าง ๆ สำหรับดำเนินงาน มอบหมายให้บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ จัดการประสานสัมพันธ์ระหว่างผู้ทำงาน จัดทำโครงการในการปฏิบัติงาน จัดทำภาระหน้าที่ของบุคลากรและพัฒนานโยบายในการทำงาน

8.2.3 กระบวนการนำ (Leading processes) เป็นกระบวนการบุคคลต่าง ๆ ในการทำงานนั้น ซึ่งประกอบด้วยกระตุ้นใจเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ให้คำปรึกษา แนะนำ สร้างแรงจูงใจในการทำงาน ทำการสื่อสารเพื่อความเข้าใจในขณะทำงาน ริเริ่มการทำงาน แนะนำ การทำงาน อธิบายขั้นตอนการทำงาน และสาธิตการทำงาน

8.2.4 กระบวนการควบคุม (Controlling process) เป็นกระบวนการในการควบคุมที่ประกอบด้วย การทำให้ช่วยแก้ไขการทำงานที่ไม่ถูกต้อง ว่ากล่าวตักเตือนในสิ่งที่ผิด กระตุ้นให้ปฏิบัติงาน สร้างเกณฑ์ในการปฏิบัติงาน

8.2.5 กระบวนการประเมินผลการทำงาน (Assessing process) ประกอบด้วยตรวจสอบผลการปฏิบัติงานโดยพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน วัดและประเมินพฤติกรรมในการปฏิบัติงานและทำการวิจัยผลการปฏิบัติงาน

ในระบบการจัดการศึกษานั้นจะต้องประกอบด้วยกระบวนการ 3 กระบวนการที่สำคัญ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และ กระบวนการการนิเทศการสอน จะเห็นได้ว่า กระบวนการนิเทศการสอนเป็นส่วนที่สำคัญ ต่อการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ นักการศึกษาได้กล่าวถึงกระบวนการในการนิเทศการสอน ไว้ดังนี้

8.3 กระบวนการนิเทศการศึกษาที่เห็นว่าสอดคล้องกับสภาพสังคมไทย 5 ขั้นตอน ซึ่งเรียกกันว่า “PIDRE” คือ สัจจ อุทรานันท์ (2530 : 84-88)

8.3.1 การวางแผนการนิเทศ (Planning : P) เป็นขั้นตอนที่ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศประชุมปรึกษาหารือเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาตามความต้องการจำเป็น ที่ต้องมีการนิเทศ รวมทั้งวางแผนขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศที่จัดขึ้น

8.3.2 การให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ (Informing : I) เป็นขั้นตอนของการให้ความรู้เพื่อเข้าใจถึงสิ่งที่จะดำเนินการว่าต้องอาศัยความรู้ความสามารถเรื่องใดอย่างไรบ้างจะมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างไร จะทำอย่างไร ให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพ ซึ่งขั้นตอนการนิเทศ ความรู้ความเข้าใจถึงขั้นที่พอใจ ซึ่งจำเป็นต้องทำการทบทวนให้ความรู้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องอีกครั้งหนึ่งด้วย

8.3.3 การดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ (Doing : D) ประกอบด้วย การปฏิบัติงาน 3 ด้าน โดยบุคคล 3 กลุ่ม คือ การปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ (ครู) การปฏิบัติงานของผู้นิเทศ (ผู้นิเทศ) และการปฏิบัติงานของผู้สนับสนุนการนิเทศ (ผู้บริหาร)

8.3.4 การสร้างเสริมกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ (Reinforcing : R) เป็นขั้นตอนการเสริมแรงของผู้บริหารเพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจและเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ขั้นนี้อาจดำเนินไปพร้อม ๆ กับผู้รับการนิเทศกำลังปฏิบัติงานหรือปฏิบัติงานได้เสร็จสิ้นแล้วก็ได้

8.3.5 การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating : E) เป็นขั้นตอนที่ผู้นิเทศทำการประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมาแล้วว่าเป็นอย่างไร หลังจากการประเมินผลการนิเทศ หากพบว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้การดำเนินการไม่ได้ผล สมควรที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข ซึ่งการปรับปรุงแก้ไขอาจทำได้โดยการให้ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่ปฏิบัติใหม่อีกครั้ง ในกรณีที่ผลงานที่ได้ยังไม่ถึงขั้นที่น่าพอใจ หรือให้ดำเนินการปรับปรุงการดำเนินงานทั้งหมดในกรณีที่การดำเนินการไม่ได้ผล แต่ถ้าประเมินผลแล้วประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้ และต้องการจะดำเนินการนิเทศต่อไปก็สามารถทำได้เลยไม่ต้องให้ความรู้ใน

เรื่องปฏิบัติอีก การดำเนินการนิเทศตามกระบวนการจะเป็นไปอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง จนกว่าจะบรรลุตามจุดประสงค์ที่วางไว้ หรือสามารถพัฒนาผู้รับการนิเทศได้ตามที่ต้องการ หากบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายแล้วต้องการหยุดกระบวนการทำงาน ก็ถือว่าการนิเทศในเรื่องนั้นได้สิ้นสุด ถ้าหากมีการเริ่มปฏิบัติเรื่องใหม่ที่แตกต่างจากเดิม ต้องเริ่มตามกระบวนการดำเนินงานตามขั้นตอนดังกล่าวต่อไป

8.4 กระบวนการนิเทศการสอน หมายถึง แบบแผนการนิเทศการสอน ที่ลำดับขั้นไว้อย่างต่อเนื่องกันอย่างมีระเบียบตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (สนอง เครือมาก, 2539 : 12)

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ

ขั้นที่ 2 การวางแผนและกำหนดทางเลือก

ขั้นที่ 3 การสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการ

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศการสอน

ขั้นที่ 5 การประเมินผลและการรายงานผล

8.5 กระบวนการในการนิเทศการสอนไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ (Acheson and Gall, 2003 : 90)

8.5.1 จัดประชุมเพื่อวางแผน (Planning conference) โดยผู้นิเทศกับครูผู้รับการนิเทศเพื่อให้ครูได้มีโอกาสนำเสนอความต้องการ ประเด็นที่สนใจจะปรับปรุงและพัฒนา และความมุ่งหวังที่จะพัฒนา บทบาทของผู้นิเทศในขั้นตอนนี้ก็คือ ช่วยให้ครูเข้าใจในเรื่องที่ครูสนใจให้ครูได้มองเห็นภาพการสอนของตนเองในปัจจุบัน ร่วมกันพิจารณาเทคนิคใหม่ ๆ ที่ครูสนใจจะนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน

8.5.2 การสังเกตการณ์สอน (Observation) การสังเกตการสอนต้องดำเนินการต่อกระบวนการที่มีการวางแผน กำหนดแนวทางและวิธีการสังเกตการณ์สอนที่เหมาะสม เวลาที่จะทำการสังเกตการสอนในชั้นเรียน และวิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับ

8.5.3 การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback conference) ขั้นตอนนี้ผู้นิเทศและครูประชุมร่วมกันเพื่อว่าด้วยผลการสังเกตการณ์สอน และร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไข

จากกระบวนการการนิเทศการศึกษาและกระบวนการนิเทศการสอนที่เสนอสรุปได้ว่าทั้งการนิเทศการศึกษาและการนิเทศการสอนเป็นส่วนสำคัญของมันและกัน การนิเทศการศึกษามีขอบเขตของการนิเทศที่กว้างกว่า ไม่เพียงแต่เรื่องการนิเทศการสอนแต่ยัง

เกี่ยวข้องกับเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องกับการสอน คือ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาสื่อหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สำคัญกระบวนการนิเทศการศึกษาสามารถนำมาใช้ในการนิเทศการสอนได้ เพียงแต่เพิ่มขึ้นขั้นตอนการสังเกตการสอนซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการนิเทศการสอน โดยเฉพาะ

9. การนิเทศในปัจจุบัน

9.1 จากข้อสรุปต่าง ๆ ที่ซึ่งเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาในทศวรรษหน้า ในปี พ.ศ. 2538 ป่งบอกถึงแนวโน้มของการนิเทศการศึกษาในปัจจุบัน (พ.ศ. 2538) ได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันในการนิเทศศึกษานั้นมีลักษณะดังนี้

9.1.1 เน้นการนิเทศภายในโรงเรียนโดยบุคลากรในโรงเรียนร่วมกัน ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองมากยิ่งขึ้น โดยผู้นิเทศจากภายนอกเป็นผู้ประสานงาน

9.1.2 กระบวนการนิเทศการสอนในโรงเรียน มีการดำเนินการที่เป็นระบบ และมีขั้นตอนที่ชัดเจน มีโครงการย่อย ๆ เพื่อปรับปรุง มีการเรียนการสอนเป็นรายกลุ่มสาระการเรียนรู้ และรายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- 1) ความต้องการและปัญหา
- 2) กำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน
- 3) วางแผนการนิเทศที่เป็นขั้นตอน
- 4) ปฏิบัติการนิเทศตามแผนการนิเทศและ
- 5) ประเมินผลโดยประเมินทั้งผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศและนักเรียน

9.2 วิธีการนิเทศปัจจุบัน มีการนิเทศภายในโรงเรียนที่ครูร่วมกันนิเทศกันเอง โดยใช้เทคนิคการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer coaching) แบบเพื่อนพัฒนาวิชาชีพ (Collaborative professional development) การนิเทศโดยผู้บริหาร (Administrative monitoring) หรือการนิเทศแบบคลินิกที่มุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูโดยตรงเป็นรายบุคคล โดยผู้นิเทศที่เชี่ยวชาญจากภายนอกโรงเรียน หรือผู้นิเทศ คือ ครูแกนนำ ครูที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้ทำหน้าที่นิเทศแบบคลินิกแทน

9.3 ทิศทางการนิเทศในอนาคต (Future Directions in Supervision)

ในศตวรรษที่ 20 และการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงมากมาย ในด้านการศึกษา มีการปรับโครงสร้างใหม่ของการศึกษา ตลอดจนการประกาศใช้หลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐาน การปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นทักษะการคิดให้กับนักเรียน รวมถึงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นนิมิตหมายที่ดีจะเตรียมทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพให้กับสังคมและประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาคือ โรงเรียนต่าง ๆ ในปัจจุบันได้รับมอบหมายอำนาจมากขึ้น โรงเรียนจะมีความเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ เช่น มีการร่วมกันคิดและตัดสินใจระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและ ผู้บริหาร มีการบริหารจัดการที่โรงเรียนหรือที่ใช้โรงเรียนมาตรฐาน (School-based management) ครูมีอำนาจมีส่วนในการตัดสินใจในเรื่องในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น (Teacher empowerment) ซึ่งอาจจะสร้างทั้งความพึงพอใจและความไม่มั่นใจในการมีบทบาทหน้าที่ดังกล่าว

ซึ่งการนิเทศการศึกษาหรือการนิเทศการสอนจะสามารถช่วยครูได้ ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศ ผู้นำทางด้านการศึกษา หรือตัวผู้บริหารเองจะต้องมีบทบาทเป็นผู้ช่วยเหลือครูให้จัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนที่เน้นความเป็นประชาธิปไตยให้มากที่สุด เปิดโอกาสให้คิด ส่งเสริมและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุผลดังกล่าวการนิเทศแบบเดิมที่เคยดำเนินการอยู่ เช่น การเยี่ยมชมชั้นเรียนเพื่อตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ หรือประเมินผลการสอนของครู เช่น การเยี่ยมชมชั้นเรียนเพื่อตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ หรือประเมินผลการสอนของครูเพื่อการนิเทศโดยไม่ได้แจ้งให้ครูทราบ หรือไม่สามารถอธิบายให้ความกระจ่างแก่ครูได้ในเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอน และเทคนิควิธีจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย วิธีการนิเทศแลผู้ทำหน้าที่ในยุคศตวรรษที่ 21 ต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาเพื่อให้ทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าต่าง ๆ

จากการปฏิรูปการศึกษา นโยบายการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งการนิเทศการสอนในโรงเรียนปัจจุบันและอนาคตจะมีความจำเป็นมากขึ้น กล่าวคือ

9.3.1 การนิเทศการสอนยังคงเน้นใน 3 มิติ

- 1) การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน (Instruction development)
- 2) การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum development)
- 3) การพัฒนาบุคลากร (Staff development)

9.3.2 การนิเทศการสอนจะมุ่งเน้นการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน โดยตรง เป็นการนิเทศเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มที่สอดคล้องด้านปัญหาและความต้องการ ของครูและของโรงเรียน โดยมุ่งเน้นให้เป็นการดำเนินการ โดยบุคลากร ในโรงเรียนเป็นสำคัญ

9.3.3 ผู้นิเทศการสอนหรือผู้รับผิดชอบด้านการนิเทศการสอนจะต้อง มุ่งเน้นการปฏิบัติงาน เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ซึ่งจะต้องมี การประเมินผลการสอนของครู เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาทักษะการสอนและสื่อและ วัตกรรมการสอน มีการสังเกตการสอนและบันทึกข้อมูลที่เป็นปรนัย มีการประชุม ปรึกษาหารือระหว่างครูและผู้นิเทศอย่างต่อเนื่องมุ่งเน้นการสอนที่มีประสิทธิภาพที่ส่งผลถึง ผู้เรียน โดยตรงมีการดำเนินการนิเทศที่เป็นวิทยาศาสตร์ มีการวิเคราะห์การสอนทั้งเชิง ปริมาณและเชิงคุณภาพ คำนึงถึงสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ความหลากหลายวัฒนธรรมใน โรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

9.3.4 ผู้นิเทศและผู้ทำหน้าที่นิเทศต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และมีหน้าที่ ในการส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับยุทธวิธีที่เหมาะสมในการสอน สนับสนุนครูให้ใช้วิธีสอน และนวัตกรรมใหม่ ๆ เป็นผู้นำกลุ่มให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นกลุ่มมากขึ้น ส่งเสริม ความผูกพันในภาระหน้าที่แก่ครูมากขึ้น ส่งเสริมและพัฒนาเจตคติที่ดีต่อตนเองและต่อ โรงเรียนและต่องานที่ปฏิบัติ เชื่อใจและยอมรับซึ่งกันและกัน ให้ความสนใจต่อประสิทธิภาพ และสุขภาพ ขององค์กรและบุคลากรภายในองค์กรมากขึ้น

9.3.5 ผู้นิเทศหรือผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศจะต้องอยู่ในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็น พิเศษ ด้านการสอน ซึ่งจะต้องได้รับการฝึกอบรมโดยตรง ด้านการพัฒนาหลักสูตร เทคนิค วิธีสอน เทคนิควิธีการนิเทศการสอนในชั้นเรียน การสื่อสารสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพ การวัดการประเมินและเทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ๆ เป็นต้น

9.3.6 การนิเทศการสอน โดยตรงมีวัตถุประสงค์ชัดเจน จะมีความสำคัญ และจำเป็นมากขึ้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำด้านการสอน เป็นผู้นิเทศ และให้ความสำคัญต่อการ นิเทศ การสอนมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีทักษะด้านการสอน การวัดและประเมินผล เทคนิคและทักษะในการนิเทศการสอนด้วย

9.3.7 ครูจะมีสิทธิในหน้าที่มากขึ้น โดยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนและในอนาคต ครูจะมีบทบาทสำคัญในการเลือกผู้บริหาร ผู้นิเทศและครูในโรงเรียนด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าจะ ไม่มีอำนาจในการคัดเลือกโดยตรง แต่ข้อมูล ต่าง ๆ ที่ได้จากครูจะมีการนำไปใช้ในการเลือกบุคลากรเข้าสู่โรงเรียนมากขึ้น

9.3.8 การนิเทศดำเนินการภายในโรงเรียน โดยโรงเรียนจะมีความจำเป็น และแพร่หลายมากขึ้น (School-based supervision) โดยรวมกลุ่ม โรงเรียนที่ดี หรือการจัดการ โรงเรียนแต่ละแห่ง จะมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ นวัตกรรมด้านการสอนกันมากขึ้น ซึ่ง โรงเรียนจะเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทุกด้าน ชุมนวน ผู้ปกครอง สมาชิกชุมชน จะมีส่วนร่วม ในการดำเนินการการศึกษาในโรงเรียนมากขึ้น

9.3.9 เพื่อนร่วมงาน ครูที่มีประสบการณ์ ครูต้นแบบและครูที่เลี้ยงจะมี ส่วนสำคัญในการช่วยเหลือ ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนภายในโรงเรียนมากขึ้น

9.3.10 ผู้นิเทศ ครู จะใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและ พัฒนาการเรียนการสอนมากขึ้น

9.2.11 ผู้นิเทศ ผู้ทำหน้าที่นิเทศต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญมากขึ้นใน ด้าน การวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยในชั้นเรียน และมีความรอบรู้ในผลของการวิจัยต่างหลักสูตร การสอนและการพัฒนาบุคลากรมากยิ่งขึ้น

9.3.12 การประเมินผลสมรรถภาพของครู การที่ปฏิบัติการสอนของครู การที่ปฏิบัติการสอนจะเป็นเรื่องที่สำคัญมากที่สุด เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุ เป้าหมาย

9.3.13 ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา และจะมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนใน โรงเรียนมากยิ่งขึ้น

9.4 แนวคิดและทิศทางการนิเทศการสอนในอนาคต

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538 : 132-138) ได้สรุปแนวคิดจากการสัมมนา เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของไทยในทศวรรษหน้า เมื่อปี พ.ศ. 2538 ซึ่งสามารถสรุป สาระสำคัญได้ดังนี้

9.4.1 ด้านรูปแบบการนิเทศการศึกษา จะเป็นการนิเทศทางอ้อม คือนิเทศ โยการใช้สื่อ เอกสาร วิทยุ โทรทัศน์ มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของจำนวน โรงเรียน จำนวนครูที่มีความรู้สูง ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี

9.4.2 กระบวนการนิเทศทางการศึกษา ซึ่งหมายถึงแบบแผนของการนิเทศ การศึกษาจะมีลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกันเป็นระบบ มีระเบียบ มีเหตุผลและความเป็นไปได้ โดย กระบวนการการนิเทศประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ขั้นสำรวจและวิเคราะห์ความจำเป็น (Need assessment) เช่น ความต้องการของโรงเรียน องค์กร พันธกิจของโรงเรียน เป้าหมายของโรงเรียน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการนิเทศการศึกษา
- 2) ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายของการการนิเทศการศึกษา โดยคำนึงถึงความต้องการจำเป็นที่วิเคราะห์ได้
- 3) ขั้นตอนการวางแผนโครงการการนิเทศการศึกษาจะต้องละเอียด และเป็นแนวทางในการดำเนินงานได้
- 4) ขั้นปฏิบัติการนิเทศตามแผน ขั้นนี้จะมีการจัดทำโครงการย่อยตามรายละเอียดตามทางเลือกที่ได้กำหนดในแผนและปฏิบัติตามโครงการ
- 5) ขั้นตอนการประเมิน การประเมินผลโครงการการนิเทศจะต้องยึดจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในขั้นตอนที่ 2 อาจจะประเมินในขณะที่ปฏิบัติงานและเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ

9.4.3 จากสรุปการสัมมนาการนิเทศการศึกษาของไทยในทศวรรษหน้า คังกล่าวคาดคะเนว่า ในปี พ.ศ. 2548 วิธีการนิเทศการศึกษาจะมีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) วิธีการนิเทศด้วยตนเอง กล่าวคือ ผู้นิเทศและผู้บริหารนิเทศจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน โดยตรง ส่วนเทคนิคการนิเทศควรใช้การประชุม อบรม สัมมนา สาธิต ฯลฯ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม
- 2) การนิเทศทางไกล เป็นการนิเทศโดยใช้สื่อต่าง ๆ สิ่งตีพิมพ์ผ่านรายการวิทยุ โทรทัศน์ วัสดุทัศน สไลด์ ภาพยนตร์ เป็นต้น
- 3) การนิเทศผ่านคนกลาง เป็นการนิเทศการศึกษาที่มีผู้จัดกระทำโดยผ่านบุคคลอื่น เช่น ผู้นิเทศที่เป็นผู้บริหาร หัวหน้าหมวด และให้บุคคลแนะนำนิเทศครูในโรงเรียนของตนต่อไป

9.5 แนวทางเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้ดีขึ้นในยุคศตวรรษที่ 21

โรงเรียนควรสอนอะไรบ้าง หรือควรจัดการเรียนรู้อะไรบ้างให้กับนักเรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ใครจะเป็นผู้ตัดสินใจเรื่องดังกล่าวซึ่งจะช่วยพิจารณาโดยรอบด้าน เช่น ด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ดังที่ได้มีการเสนอแนวโน้มของการจัดการศึกษาในอนาคตไว้ดังนี้ (Wiles and Bondi, 2004 : 314-345)

9.5.1 มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในความรู้เฉพาะอย่าง เป็นความรู้ทั่วไป มากขึ้น (Specialization to general knowledge) เพราะขอบข่ายของความรู้แต่ละวิชา มีการแตกแขนงมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการนำไปใช้ในการทำงานในวิชาชีพกับการดำรงชีวิตในสังคม ประชาชนในยุคศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องใช้หลักการทางคณิตศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ความรู้ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และมีทักษะในการสื่อสารสื่อความหมายมากกว่าเดิม

9.5.2 การเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ต่างๆเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาขึ้นเป็น 2 เท่า ภายในเวลาทุก 10 เดือน ความรู้หลายอย่างที่ใช้ได้ดีในวันนี้ แต่จะล้าสมัยในวันรุ่งขึ้น ดังนั้นความสามารถในการเรียนรู้และใช้ความรู้ใหม่ๆ มีความสำคัญมากที่สุด

9.5.3 มีเทคโนโลยีใหม่ๆ เกิดขึ้นในการดำรงชีวิตทุกด้านซึ่งจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำรงชีวิต วิธีการท่องเที่ยว วิธีการสื่อสาร วิธีการทำงานและการออกกำลังกาย

9.5.4 การสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีใหม่ๆ จะเข้ามามีบทบาทในการสื่อสารในชีวิตประจำวันมากขึ้น

9.5.5 จะมีความร่วมมือ ประสานสัมพันธ์กันมากขึ้นระหว่างนานาชาติ โดยจะมีการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น มีการร่วมกันแก้ปัญหาของประเทศและของโลกมากขึ้น

9.5.6 การเปลี่ยนแปลงจากอุตสาหกรรมการผลิตเป็นการให้บริการทางเศรษฐศาสตร์มากขึ้น ดังนั้นในยุคศตวรรษที่ 21 ร้อยละ 90% ของการทำงานใหม่จะเกี่ยวกับการให้บริการส่งถึงมือผู้ใช่มากขึ้น เช่น การให้การรักษาพยาบาลถึงที่บ้าน เป็นต้น

9.5.7 การเปลี่ยนแปลงบ่อยมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปได้อย่างรวดเร็วจะเป็นตัวกำหนดสถานประกอบการ สถานที่ทำงาน ผู้ทำงานหรือลูกจ้าง พนักงานจะต้องปรับเปลี่ยน วิธีการใหม่ๆ ในการทำงาน ใช้เทคโนโลยี ใช้ผลผลิตและบริการต่าง ๆ มากขึ้น ดังนั้นผู้ทำงาน ๆ ต้องเรียนรู้เพิ่มเติมสามารถทำงานได้หลาย ๆ งานตลอดชีวิตการทำงาน

9.5.8 ความหลากหลายของประชาชนในด้านเชื้อชาติที่เพิ่มมากขึ้น มีทั้งชนกลุ่มน้อย ต่าง ๆ จะต้องมีการจัดการศึกษาให้อย่างเท่าเทียมกัน

9.5.9 การเปลี่ยนแปลงด้านบุคลิกภาพและบทบาทของครอบครัว สังคม มีบุคคลที่หย่าร้างกันมากยิ่งขึ้น เกิดปัญหาสังคม ปัญหาครอบครัวและปัญหาอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น และรุนแรงขึ้น เด็ก ๆ จะได้รับการดูแลจากพ่อ-แม่ น้อยลง ผู้เป็นแม่หรือผู้หญิงที่ต้องการเปลี่ยนบทบาทของตนเอง

9.5.10 สุขภาพและการอยู่ดีกินดี มีความสำคัญมากยิ่งขึ้น สำหรับคนในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งบุคคลในยุคนี้ต้องดูแลตนเองมากขึ้น มีทางเลือกในการรักษาดูแลสุขภาพของตนเองมากยิ่งขึ้น มีโอกาสเลือกใช้บริการที่ตนเองชอบและสนใจได้มากกว่าอดีต

10. บทบาท หน้าที่ของศึกษานิเทศก์

ผู้นิเทศหรือผู้ที่ทำหน้าที่นี้เทศมีบทบาทและภาระหน้าที่หลายอย่าง ถึงแม้ว่างานในหน้าที่หลักคือ การช่วยเหลือแนะนำส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพการสอนแต่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพการสอนต้องเกี่ยวข้องกับงานองค์ประกอบต่าง ๆ หลายด้านและบุคลากรหลายฝ่าย จึงมีนักการศึกษากำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศไว้ต่าง ๆ กัน ที่สำคัญเช่น

10.1 บทบาทผู้นิเทศ 4 ประการ คือ (Oliva and Powlas. 1997 : 576)

10.1.1 บทบาทผู้ประสานงาน (Coordinator) ซึ่งคอยประสานโปรแกรมต่าง ๆ ในแต่ละระดับและช่วยครูให้ตระหนักถึงปัญหาของกันและกัน

10.1.2 บทบาทที่ปรึกษา (Consultant) เป็นที่ปรึกษาให้แก่ครูเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มที่ต้องการคำแนะนำ

10.1.3 บทบาทผู้นำกลุ่ม (Group Leader) เป็นผู้ที่รู้วิธีที่จะทำงานร่วมกับกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ และทำให้กลุ่มทำงานให้เสร็จ

10.1.4 บทบาทผู้ประเมิน (Evaluator) เป็นผู้ที่ช่วยครูประเมินผลการสอน ประเมินหลักสูตร และประเมินตัวเอง

10.2 ผู้นิเทศยังต้องเป็นผู้ที่ทำหน้าที่อื่น ๆ อีก ดังนี้

10.2.1 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน คือ เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนอย่างน้อยวิธีที่ดีที่สุดหนึ่งวิธี

10.2.2 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร คือ เป็นผู้มีความรู้ด้านหลักสูตรและวิธีปรับปรุงหลักสูตร

10.3.3 เป็นผู้สื่อสาร สื่อความหมาย คือ เป็นผู้ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ กับความคิดเห็นของครูและเป็นผู้นำที่ดี

10.3.4 เป็นผู้จัดการ คือ เป็นผู้มีทักษะในการคิด โปรแกรมต่าง ๆ ที่มีประโยชน์สำหรับครู

10.3.5 เป็นผู้คอยกระตุ้น คือ เป็นผู้ที่คอยให้ความคิดเห็นให้ครูได้พิจารณา

10.3.6 เป็นผู้จัดการในการช่วยครูบรรจุใหม่ คือ เป็นผู้ที่รับผิดชอบในการช่วยเหลือครูบรรจุใหม่ที่ไม่คุ้นเคยกับ โรงเรียนและชุมชน

10.3.7 เป็นนักประชาสัมพันธ์กับชุมชน คือ เป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ

10.3.8 เป็นนักวิจัย คือ เป็นผู้นำผลการวิจัยมาให้ครูใช้และดำเนินการวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

10.3.9 เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ เป็นตัวเร่งหรือตัวนำการเปลี่ยนแปลงโดยการช่วยให้ครูมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงพัฒนา

10.3.10 เป็นครูต้นแบบ คือ เป็นผู้ที่สามารถสาธิตวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพแก่ครูและสามารถสอนและแนะนำครูได้

สรุปก็คือผู้นิเทศมีบทบาทหน้าที่ทั้งการช่วยเหลือสนับสนุนครูในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตรรวมทั้งเป็นผู้ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ชุมชนกับโรงเรียน เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา และเป็นที่ยปรึกษาให้แก่ครู ในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนและหลักสูตร

11. สมรรถภาพของผู้นิเทศในปัจจุบัน

สมรรถภาพผู้นิเทศหรือผู้ทำหน้าที่นิเทศ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง คือคุณลักษณะคุณสมบัติในวิชาชีพ ความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานในอาชีพ ความเชี่ยวชาญชำนาญการเกี่ยวกับเทคนิค ทักษะในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยเฉพาะปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้นิเทศจึงถูกคาดหวังว่าจะต้องมีความรู้ ความสามารถ เชี่ยวชาญ ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาคุณภาพการศึกษา สังคม ประเทศชาติมากกว่าเดิมที่เคยเป็นมาอีกประการหนึ่งก็คือบทบาทภาระหน้าที่ของผู้นิเทศอาจจะต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันและ

ร่วมกับแนวโน้มในอนาคต นั่นคือ ความรู้ความสามารถในวิชาชีพ ความรู้ในปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศเทคนิคและทักษะในการนิเทศที่เหมาะสมร่วมกับการมีวิสัยทัศน์ จะทำให้ผู้นิเทศหรือผู้ที่ทำหน้าที่แตกต่างกันจากอดีตโดยสิ้นเชิง ดังที่ ไวลส์ และบอน (Wiles and Bondi, 2004 : 221) ได้กล่าวถึงผู้นิเทศในยุคศตวรรษที่ 21 ไว้ที่น่าสนใจ ผู้นิเทศในยุคศตวรรษที่ 21 อาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทจะต้องเป็นผู้นิเทศที่ทันสมัย มีความรู้จริง รู้จริงด้านการสอน และรู้จักเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เป็นนักสร้างสรรค์ นักนวัตกรรม และเป็นแหล่งทรัพยากรและทรัพยากรบุคคลที่สำคัญสำหรับการพัฒนาส่งเสริมคุณภาพการศึกษาและได้เสนอสมรรถภาพของผู้นิเทศยุคปัจจุบันหรือยุคใหม่ได้ดังนี้

11.1 ผู้นิเทศ คือ นักพัฒนาบุคคล นักนิเทศการศึกษาและนักนิเทศการสอน จะต้องไม่ลืมและระลึกเสมอว่าโรงเรียนคือชุมชนแห่งการเรียนรู้ สำหรับเด็กที่จะเจริญเติบโต และก้าวหน้า จึงต้องมีการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีที่สุดให้กับเด็กเหล่านั้น ซึ่งเป็นหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียนและผู้นิเทศที่จะต้องช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมและร่วมปฏิบัติ

11.2 ผู้นิเทศ คือ นักพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากผู้นิเทศนั้นทำงานกับครูโดยตรง ในการช่วยแก้ไขปัญหาการสอน การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ดังนั้นจึงเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการพัฒนาหลักสูตรระดับ โรงเรียน และระดับชั้นเรียนซึ่งโดยทั่วไปการพัฒนาหลักสูตรทุกระดับจะประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของโรงเรียนนิยามปรัชญาเป้าหมาย ระบุความสำคัญของเรื่องต่าง ๆ พิจารณาความสำคัญของโปรแกรมต่าง ๆ กำหนดแนวทางการพัฒนา ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบหลักสูตรพัฒนามาตรฐานกำหนดวัตถุประสงค์ของการเปลี่ยนแปลง ในขั้นตอนนี้แนวทางการพัฒนาบุคลากรและสื่อมีความจำเป็น ขั้นตอนที่ 4 คือ การประเมินผล โดยพิจารณาความจำเป็นเรื่องอื่น ๆ ต่อไปผู้นิเทศจึงต้องเป็นผู้รอบรู้ มองเห็นทุกอย่างโดยรอบด้านในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร จึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร

11.3 ผู้นิเทศ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน เนื่องจากตามบทบาทในการนิเทศการสอนนั้น อย่างน้อยจะประกอบด้วยงานใน 3 ด้าน คือ การวิจัย การสื่อความหมายและการสอนด้านการวิจัยผู้นิเทศจะต้องเข้าใจ ความหมายของการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอน ตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน และการวิจัยในปัจจุบันที่เกี่ยวกับ โรงเรียนและครูที่มีประสิทธิภาพ รูปแบบการเรียนรู้และสภาพทางกายภาพของนักเรียนที่แตกต่างกัน ซึ่ง

จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านภายในชั้นเรียน เช่น ชั้นเรียนที่มีเด็กที่มีความบกพร่องทางกายและสติปัญญาเรียนร่วม เป็นต้น ตามบทบาทของผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน ผู้นิเทศจะต้องสามารถวิเคราะห์การสอนและทรัพยากรต่าง ๆ ที่เป็นสาระความรู้ซึ่งเกี่ยวกับการเรียนการสอน ผู้นิเทศในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนจะต้องเป็นผู้สื่อความหมายระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียนและระหว่างครูด้วยกัน ระหว่างตนเองกับครู ซึ่งจะต้องสามารถสื่อความหมายให้ครูได้เข้าใจสามารถเชื่อมโยงและนำทรัพยากรจากภายนอกโรงเรียนให้ครูใช้ประโยชน์

ที่สำคัญที่สุดผู้นิเทศในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน ซึ่งหมายรวมถึงครูผู้ซึ่งมีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญในการสอนในโรงเรียน ความเชี่ยวชาญของครูเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อครูใหม่ หรือผู้นิเทศควรจะต้องมีเทคนิควิธีใหม่ ๆ ให้แก่ครูที่มีประสบการณ์และสอนมานานในโรงเรียนด้วย การช่วยเหลือครูในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้น ผู้นิเทศจะต้องมีความรู้ มีการแลกเปลี่ยนความคิดใหม่ ๆ กับครูในโรงเรียนมีการเยี่ยมชมชั้นเรียน สานิตรรูปแบบการสอนใหม่ ๆ และติดตามช่วยเหลือครูให้สามารถใช้รูปแบบการสอนนั้นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

11.4 ผู้นิเทศ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ด้านมนุษยสัมพันธ์ เนื่องจากผู้นิเทศต้องทำงานกับครูและผู้บริหาร รวมทั้งบุคลากรอื่น ๆ ภายในโรงเรียนด้วย ทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม ซึ่งต้องเชี่ยวชาญด้านพื้นฐานทั่วไปในการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคล

การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีนั้น ผู้นิเทศจะต้องไวต่อความรู้สึก และความต้องการของบุคคลหรือกลุ่ม ต้องใช้วาทีนักรการพูด ในการใช้ภาษาในการสื่อสารความหมายต่อกัน นอกจากนั้นผู้นิเทศต้องเป็นนักฟังหรือผู้ฟังที่ดี ไม่เพียงแต่จะแต่จะไดยินสิ่งที่เขาพูด แต่ต้องไดยินสิ่งที่เขาไม่พูดด้วย นอกจากความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์และต้องมีความสามารถในการจูงใจผู้อื่น นอกจากความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์และยังต้องมีความสามารถในการจูงใจผู้อื่น การที่จะเชื่อมโยงแรงจูงใจของบุคคลกับงานในโรงเรียนได้นั้นจะต้องอาศัยทักษะหรือความเชี่ยวชาญชำนาญการ นอกจากนั้นจะต้องมีความสามารถในการจัดประชุมกลุ่มกลุ่มเพื่อพัฒนาการศึกษา การที่รู้และเข้าใจว่าจะจัดประชุมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างไร และจะทำให้งานประสบผลสำเร็จได้อย่างไร เป็นทักษะเบื้องต้นของทักษะมนุษยสัมพันธ์

11.5 ผู้นิเทศ คือ นักพัฒนาบุคลากร งานในหน้าที่ผู้นิเทศการสอนที่สำคัญงานแรก คือ การปรับปรุงโอกาสในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ถ้าหากผู้นิเทศทำงานร่วมกับครู

ในชั้นเรียนมากที่สุด บทบาทที่สำคัญของผู้นิเทศก็คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาบุคลากรและการฝึกอบรมการวางแผนกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรเป็นวิธีการที่สำคัญในการปรับปรุงการเรียนการสอนเนื่องจากโรงเรียนคือองค์กรมนุษย์ การปรับปรุงการเรียนการสอนตามคำพิงขามากกว่าการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการสอน ดังนั้นในการพัฒนาบุคลากร ผู้นิเทศต้องเตรียมความพร้อมด้านรูปแบบการพัฒนาบุคลากร โดยจัดประสบการณ์ให้แก่ครูด้วยการฝึกอบรมที่วางแผนไว้เป็นอย่างดี ในอดีตการให้การฝึกอบรมแก่ครูและการพัฒนาบุคลากรส่วนใหญ่จะไม่ตรงตามความต้องการของครูหรือตรงตามปัญหาที่ครูประสบอยู่ จึงเกิดปัญหาขึ้นภายหลัง โดยเฉพาะด้านการให้ความช่วยเหลือแนะนำครู คุณภาพของการช่วยเหลือก็คือวิธีการช่วยเหลือครูที่ดี จะต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กับการปรับปรุงการสอนของครูในชั้นเรียน การที่จะทำให้การฝึกอบรมประสบผลสำเร็จต้องอาศัยผู้นิเทศการสอนที่มีความชำนาญ

11.6 ผู้นิเทศ คือ ผู้บริหาร ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ การที่ผู้นิเทศจะต้องมีหน้าที่ในการบริหารงานและฐานะเป็นผู้บริหาร ในอดีตผู้นิเทศคือ ศึกษานิเทศก์ ปัจจุบันผู้นิเทศอาจจะเป็นผู้บริหาร ครู หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียน เป็นต้น ในช่วงระยะเวลา 5-6 ปี ที่ผ่านมา ผู้นิเทศต้องทำหน้าที่แทนผู้บริหารมากขึ้น ดังนั้นผู้นิเทศที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารควรจะต้องมีเจตคติที่ดีต่องานนิเทศและงานบริหาร และต้องที่ทักษะความรู้ที่จำเป็นในการบริหารงานและการนิเทศด้วย

11.7 ผู้นิเทศ คือ ผู้จัดการเปลี่ยนแปลง (Supervisors are manager of change) สามสิบปีที่ผ่านมามีผู้นิเทศจะปฏิบัติงานของตัวเองโดยยึดหลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ปรับปรุงการเรียนการสอนโดยทำงานร่วมกับบุคคลอื่น โดยตรง จากจำนวนโรงเรียนที่เพิ่มมากขึ้น ขนาดโรงเรียนที่ใหญ่โตมากขึ้น รวมทั้งความกดดันด้านการมีส่วนร่วมของบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะผู้นิเทศจากภายนอกโรงเรียน ซึ่งหมายถึง ศึกษานิเทศก์หรือบุคลากรการศึกษา ผู้นิเทศจากภายนอกจึงถูกคาดหวังว่าเป็นผู้จัดการการเปลี่ยนแปลงที่มีหลากหลาย ขณะเดียวกันต้องรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่นั้นด้วย ผู้นิเทศอาจจะต้องมีภาระหน้าที่ในการติดตามผล การใช้งบประมาณต่าง ๆ การปรับปรุงระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษานอกเหนือจากการปรับปรุงระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นอกเหนือจากการปรับปรุงพัฒนาการสอนหลักสูตรแล้ว ผู้นิเทศอาจจะต้อง เชี่ยวชาญด้านตัวเลขต่าง ๆ และมองเห็นความเชื่อมโยง การเป็นเหตุเป็นผลของปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน

11.8 ผู้นิเทศ คือ นักประเมินผล ผู้นิเทศในปัจจุบัน อาจจะอยู่ในฐานะนักประเมินผลหรือผู้ประเมินผลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การนิเทศ การช่วยเหลือแนะนำตรง

ประเด็น ตรงกับปัญหาความต้องการของครู คงเป็นไปได้ยาก ถ้าไม่มีการประเมินผล การปฏิบัติงานของครูผลลัพ์ของ โครงการต่าง ๆ ประเมินตำราสื่อที่ใช้ ประเมินผลการให้ คำแนะนำ ประเมินผลการทดสอบ คือทุกส่วนของบทบาทในการประเมินผล

ท้ายที่สุดผู้นิเทศได้รับการคาดหวังอย่างสูงที่จะต้องตามทันความก้าวหน้า ทางด้านวิทยาการการศึกษาจากการวิจัยต่างๆ เพื่อนำผลการวิจัยสู่การปฏิบัติร่วมกับผู้บริหาร และครูสมรรถภาพและความชำนาญการในทั้ง 8 ด้าน คือ พื้นฐานที่สำคัญของสมรรถภาพและ ศักยภาพด้านการนิเทศในระบบการศึกษาสมัยใหม่ ปัจจุบันอย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่า ผู้นิเทศทุกคนจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยสมรรถภาพทั้ง 8 ด้านเท่าเทียมกัน ในบางแห่งบาง สถานการณ์อาจจะต้องอาศัยสมรรถภาพบางด้านมากเป็นพิเศษ หรือบางด้านใช้น้อยมาก ถ้าหากไม่ต้องรับผิดชอบหรือปฏิบัติหน้าที่นั้น โดยตำแหน่ง เช่น ในฐานะผู้บริหาร เป็นต้น

จากศักยภาพของผู้นิเทศ ในปัจจุบันสรุปได้ว่า บทบาทภาระหน้าที่ใน การนิเทศยังมีความสำคัญในปัจจุบัน ผู้ทำหน้าที่นี้เทศต้องมีความรอบรู้อย่างชำนาญหลาย ด้าน ต้องทำหน้าที่หลายบทบาท และที่สำคัญต้องมีศักยภาพ มีความชำนาญในการจัดการ การเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาบุคลากร มีมนุษยสัมพันธ์และสามารถ ช่วยให้เกิด การเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ดีให้เกิดขึ้นในการจัดการศึกษา

ขอบเขตการศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนภาษาอังกฤษ

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในระดับประถมศึกษา เป็นวิชาที่อยู่ในกลุ่ม ประสบการณ์พิเศษ ซึ่งเป็นวิชาเลือกที่โรงเรียนเลือกสอนให้นักเรียนเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ เพราะเล็งเห็นความสำคัญ และความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษ กระทรวงศึกษาธิการ ผู้มี หน้าที่รับผิดชอบในการจัดหลักสูตร ได้ร่างหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษไว้ เพื่อ เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนไปในแนวเดียวกัน

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการเรียน ภาษาอังกฤษในระดับต้น มีดังนี้

- ข้อ 1 เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่าง ถูกต้องตามหลักภาษา และเหมาะสมกับวัฒนธรรม
- ข้อ 2 เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในระดับต้นอย่าง เพียงพอ เพื่อการศึกษาต่อหรือนำไปใช้ในการประกอบอาชีพตามความจำเป็น

ข้อ 3 เพื่อให้มีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ในสถานการณ์
ง่าย ๆ ที่เป็นสถานการณ์จำลอง หรือสถานการณ์จริง

ข้อ 4 เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจวัฒนธรรมภาษาอังกฤษ

ข้อ 5 เพื่อให้มีนิสัยใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมด้วยการอ่านหนังสือภาษาอังกฤษ และ
ใช้สื่อภาษาอังกฤษอื่น ๆ

ข้อ 6 เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ เห็นประโยชน์และคุณค่า
ของภาษาอังกฤษ

จากการศึกษาหลักการ แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าขอบเขต
ความต้องการนิเทศการสอนภาษาอังกฤษของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษา
และระดับมัธยมศึกษา จะประกอบด้วยความต้องการการนิเทศการสอน ด้านต่าง ๆ 4 ด้าน
ปรับปรุงมาจาก (อารมณั ฉนวนจิตร. 2542 : 8) ด้านหลักสูตร ด้านวิธีการสอนด้านสื่อการ
เรียนการสอน ด้านการวัดและการประเมินผล ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูในแต่
ละด้านคงที่ได้กล่าวมาข้างต้นเป็นปัญหาที่พบมากที่สุดและเป็นหลักเกณฑ์สำคัญที่ใช้เป็น
ตัวชี้วัดคุณภาพของการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษปัญหาดังกล่าวนำไปสู่ความต้องการ
การแก้ไขโดยการนิเทศ หรือ ได้รับการชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ซึ่งประกอบด้วยด้าน
ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านหลักสูตร

หลักสูตรเป็นหัวใจของการเรียนการสอน เพราะเป็นสิ่งที่แนะแนวทางให้
ครูและบอกให้ครูรู้ว่าจะสอนอะไร หลักสูตรเป็นเอกสารที่ระบุเนื้อหารายวิชาในแต่ละวิชา
แต่ละกลุ่มชั้นเรียน ระบุจำนวนชั่วโมงที่ให้เรียนตลอดสัปดาห์ ระบุจุดมุ่งหมายและ
เป้าหมายของการศึกษา การจัดเนื้อหาที่จะสอนนั้นขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการเรียน
การสอนภาษาอังกฤษ

1.1 ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับหลักสูตร ซึ่งสามารถสรุปได้
ดังต่อไปนี้

กู๊ด (Good. 1983 : 157) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ 3 นัย คือ

1.1.1 หลักสูตร หมายถึง หัวข้อต่าง ๆ ที่จัดหมวดหมู่เรียงตามลำดับ
จากง่ายไปหายากให้เหมาะสมกับระดับความเจริญองกงานและสติปัญญาของเด็ก

1.1.2 หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษา

1.1.3 หลักสูตร หมายถึง คำโครงการศึกษาที่ทางโรงเรียนวางไว้

อย่างกว้าง ๆ เพื่อจัดสอนให้เด็กเข้าใจแต่ละขั้นตอน

ภิญโญ สาร (2541 : 326) ได้กำหนดถึงความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรหมายถึง บรรดาประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียน ตามระดับชั้น ตามความต้องการ ตามวัย ตามความสนใจของนักเรียนและความต้องการของสังคม ทั้งนี้รวมทั้งประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกเวลาเรียนตามปกติในโรงเรียน

চারنج บัวศรี (2542 : 6) ได้กำหนดนิยามของหลักสูตรว่า หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้น เพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลด ประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆ ตาม จุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

คุณหญิง พงศ์ศาสตร์ (2543 : 137) กล่าวว่า หลักสูตร คือ แผนการเรียนการสอนอันเป็นส่วนรวมของประเทศ อันอาจนำไปสู่ความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ

กล่าวโดยสรุป หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนและครู ได้ วางแผนไว้และจัดให้นักเรียนตามความเหมาะสม เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับความรู้มีทัศนคติ และทักษะที่สำคัญแก่ชีวิต

1.2 เอกสารหลักสูตรและวัสดุหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ

เอกสารประกอบหลักสูตรและวัสดุหลักสูตร เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น สำหรับครูผู้สอนเพราะเอกสารประกอบหลักสูตรและวัสดุหลักสูตร จะเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกให้ครูผู้สอนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งประกอบด้วยเอกสาร ดังนี้

1.2.1 คู่มือครู เป็นเอกสารประกอบหลักสูตรที่อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับ รายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตร เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลตามความมุ่งหมาย ได้แก่ คู่มือครูสอนภาษาอังกฤษ คู่มือการประเมินผลการเรียน

1.2.2 หนังสือแบบเรียน แบบเรียนเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมการเรียน ของนักเรียนซึ่งกรมวิชาการได้กำหนดให้การเรียนการสอนระดับประถมศึกษาในกลุ่ม ประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ) ใช้แบบเรียนชุด English is fun และแบบเรียนชุด On the springboard ซึ่งครูผู้สอนสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม นอกจากนั้นยังสามารถ ใช้แบบเรียนของสำนักพิมพ์เอกชน ที่ได้รับอนุญาตจากกรมวิชาการ ให้ใช้เป็นแบบเรียนได้

1.2.3 หนังสืออ่านประกอบ จะช่วยส่งเสริมให้เด็กอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความรู้อย่างเข้าใจตลอดจนการค้นคว้าต่าง ๆ หรืออ่านเพื่อความเพลิดเพลินและแบบฝึกทักษะต่าง ๆ ซึ่งทำให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ

1.2.4 หนังสือแบบฝึกหัด หนังสือแบบฝึกหัดจะใช้ควบคู่กับแบบเรียน ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม ให้สอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียน

ดังนั้น การนำหลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพนั้นก่อนทำการสอนครูจำเป็นต้องศึกษารายละเอียดของหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ อีกทั้งหมั่นศึกษาวิธีการสอนต่าง ๆ เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ปัญหาด้านหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัย และรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านหลักสูตรของครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษา ไว้ดังต่อไปนี้

เสริมวิทย์ สุขเมธี (2536 : 55) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักวิชาการ และผู้ใช้หลักสูตรเกี่ยวกับการเลือกวิชาในกลุ่มประสบการณ์พิเศษของหลักสูตรประถมศึกษา ในโรงเรียน สังกัดจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า มีปัญหาการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งครอบคลุมปัญหาการจัดการและการใช้หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ดังนี้

1. ครูขาดประสบการณ์ในการสอน และขาดครูที่จบวิชาเอกภาษาอังกฤษมาโดยตรง
2. เอกสารหลักสูตรส่งไปให้ตามโรงเรียนน้อยและช้า
3. เอกสารหลักสูตรอ่านเข้าใจยาก
4. โรงเรียนอยู่ห่างไกลถูกละเลย ไม่มีอุปกรณ์ ขาดอุปกรณ์สำหรับฝึกการสอนเสียง

5. นักเรียนมาก แบ่งกลุ่มฝึกลำบาก

จันทรี คุปตะวาทีน (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่มีปัญหาต่อการสอนระดับประถมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูส่วนใหญ่สอนภาษาอังกฤษด้วยความสนใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการสอน ครูทั้งหมดมองเห็นความจำเป็นในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ส่วนปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการสอนมาก ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและแบบเรียน คือ

ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายไม่เหมาะสมกับปัจจุบัน แบบเรียนก็เช่นเดียวกัน ควรปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ศรีวิชัย สุวรรณภักดี (2537 : 74-77) ได้เขียนถึงปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ไว้ดังนี้

1. ครูไม่มีความรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษที่สอนดีพอ
2. ครูไม่สนใจจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและไม่เข้าใจวิธีการนำ

หลักสูตรไปใช้

3. ครูไม่มีจิตวิทยาในการสอน และไม่มีวิธีการกระตุ้นความสนใจของนักเรียน

นพมาศ รัตนปริธาคกุล (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศของครูภาษาอังกฤษในกรุงเทพมหานคร พบว่าครูมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร เวลาสอนยังใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษ โดยมากจะสอนกฎเกณฑ์ทางภาษาแก่นักเรียนมากกว่าการใช้ภาษา และครูไม่ค่อยจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่ นักเรียน

บุญล้อม ปานลักษณะ (2540 : 175-179) ได้ศึกษาการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2539 ในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยใช้แบบสอบถามไปยังผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า โรงเรียนมีปัญหาการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ครูส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร ขาดเอกสารประกอบการจัดทำหลักสูตร ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการสอน และขาดเอกสารประกอบการจัดทำแผนการสอน และในด้านสื่อการสอน ครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีสื่อการสอนไม่เพียงพอ และขาดงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์สำหรับผลิตสื่อ สถานที่มีไม่เพียงพอ สำหรับปัญหาด้านหลักสูตรนี้มีความสำคัญมาก ซึ่งก่อนทำการสอนครูจะต้องศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้เข้าใจอย่างชัดเจน เพราะในหลักสูตรจะกำหนดวิธีการสอนสื่อ การสอน การวัดผลและการประเมินผล ซึ่งทั้งหมดจะเกี่ยวเนื่องกัน ดังนั้น การเรียนการสอนภาษาอังกฤษจะประสบผลสำเร็จเมื่อครูเข้าใจหลักสูตร และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านหลักสูตรของครูผู้สอน
ภาษาอังกฤษสามารถสรุปได้ต่อไปนี้

1. หลักสูตรภาษาอังกฤษไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน แบบเรียนควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้
2. นโยบาย หลักสูตร และเป้าหมายของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษไม่ชัดเจน ทำให้ครูไม่เข้าใจในสิ่งดังกล่าว ครูจึงขาดความมั่นใจในการนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอนจึงไม่ประสบความสำเร็จ
3. หลักสูตรที่เขียนไว้กว้างเกินไป และมีรายละเอียดน้อยเกินไป
4. เอกสารประกอบหลักสูตรมีไม่เพียงพอและขาดเอกสารประกอบการจัดทำแผนการสอน
5. ครูขาดความเข้าใจในการจัดทำแผนการสอน
6. ผู้บริหารบางคนไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา

1.4 โครงสร้างหลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา

โครงสร้างหลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา ได้มีการกำหนดให้จัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา เป็นภาษาอังกฤษระดับต้น (Beginner level) จำแนกได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

ภาษาอังกฤษระดับเตรียมความพร้อม (Preparatory level) กำหนดให้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 และในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตลอดปีการศึกษา

ภาษาอังกฤษระดับอ่านออกเขียนได้ (Literacy level) กำหนดให้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตลอดปีการศึกษา

ภาษาอังกฤษระดับมาตรฐานพื้นฐานตอนต้น (Beginner fundamental level) ประกอบด้วยภาษาอังกฤษหลัก 1-4 กำหนดให้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตลอดปีการศึกษา

การกำหนดอัตราเวลาเรียนภาษาอังกฤษ ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-4 ควรกำหนดให้เรียนไม่น้อยกว่า 6 คาบ (120 นาที) ต่อสัปดาห์ และควรกำหนดให้เรียน ทีละน้อย แต่กระจายไปตลอดสัปดาห์ สำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ควรกำหนดให้เรียนไม่น้อยกว่า 15 คาบ (300 นาที) ต่อสัปดาห์ และควรกำหนดให้เรียนทุกวัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 โครงสร้างหลักสูตรประถมศึกษาและอัตราเวลาเรียน

ภาษาอังกฤษเตรียมความพร้อม		ภาษาอังกฤษอ่านออกเขียนได้		ภาษาอังกฤษหลัก 1-4	
ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6
6 คาบต่อ สัปดาห์ เริ่มเรียน ภาคเรียนที่ 2 120 คาบต่อปี	6 คาบต่อ สัปดาห์ 240 คาบต่อปี	6 คาบต่อ สัปดาห์ 240 คาบต่อปี	6 คาบต่อ สัปดาห์ 240 คาบ/ปี	15 คาบต่อ สัปดาห์ 600 คาบต่อปี	15 คาบต่อ สัปดาห์ 600 คาบต่อปี

หมายเหตุ 1 คาบ = 20 นาที

1.5 เนื้อหาของหลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา

แนวคิดที่สำคัญของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา
หลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา จัดแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.5.1 ภาษาอังกฤษเตรียมความพร้อม (Preparatory English) จัดสอน
ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-2

1) แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเตรียม
ความพร้อม
การเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับเตรียมความพร้อม เป็น
การเรียนรู้ การสอนเพื่อสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ภาษาตามแนวธรรมชาติ ซึ่งเป็นการเรียนที่เน้น
ความสามารถด้านการฟัง-พูดเป็นเบื้องต้นโดยการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเล่นและกิจกรรม
ต่างๆ ที่ทำให้เกิดความสุข สนุกสนาน โดยใช้ภาษาในระดับพื้นฐานง่าย ๆ ในการเข้าสู่สังคม
และการสื่อความ ตลอดจนเรียนรู้คำนามที่เกี่ยวกับคน สัตว์ สิ่งของที่อยู่ใกล้ตัวในชีวิต
ประจำวันทั่ว ๆ ไป และคำกริยาแสดงอาการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้าง
ความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษในระยะต้น และจัดกิจกรรมการเรียนทั้งในและ
นอกหลักสูตร เพื่อพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษต่อไป

2) จุดประสงค์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษเตรียมความพร้อม

2.1) เพื่อให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้เหมาะสมกับบริบทการ

สื่อสาร

2.2) เพื่อให้สามารถฟังและปฏิบัติตามคำสั่งง่าย ๆ ได้

2.3) เพื่อให้สามารถพูดสื่อความหมายในสถานการณ์ง่าย ๆ ได้

ตามระดับภาษาที่เรียน

2.4) เพื่อให้สามารถออกเสียงตัวอักษร คำและข้อความสั้น

สื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง

2.5) เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

1.5.2 ภาษาอังกฤษอ่านออกเขียนได้ (Literacy English) จัดสอนใน

ระดับประถมศึกษาปีที่ 3-4

1) แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอ่านออกเขียนได้

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับอ่านออกเขียนได้ เป็น การเรียนการสอนที่ผู้เรียนเริ่มเรียนรู้ระบบการเขียน และการสะกดคำภาษาอังกฤษที่ฟัง-พูด ได้แล้ว ในระดับเตรียมความพร้อม ในระดับนี้ผู้เรียนจะเกิดความสามารถในการสื่อสารทั้ง การฟัง พูด อ่านและเขียน โดยการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความสุข สนุกสนาน เริ่ม พัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียน รวมทั้งฝึกหัดคัดลายมือ และเขียนตอบคำถาม โดยใช้ภาษาในระดับพื้นฐาน ในการเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรม และในการสื่อความได้ ถูกต้องตามหลักภาษา เรียนรู้คำนามเกี่ยวกับคน สัตว์ สิ่งของที่พบเห็นในชีวิตประจำวันทั่ว ๆ ไป และคำกริยาแสดงลักษณะและการของสิ่งเหล่านี้ โดยขยายวงศัพท์เพิ่มขึ้นตามความ เหมาะสม ฝึกใช้หนังสือ พจนานุกรม ตลอดจนสื่อที่พบเห็นรอบ ๆ ตัว เป็นเครื่องช่วยในการ เรียนรู้ และส่งเสริมให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ เห็นประโยชน์และคุณค่าของ ภาษาอังกฤษ

2) จุดประสงค์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษอ่านออกเขียนได้

2.1) เพื่อให้สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยการฟัง พูด อ่าน และเขียนอย่างถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสมกับระดับที่เรียน

2.2) เพื่อให้สามารถฟัง พูด และสนทนาเป็นภาษาอังกฤษใน สถานการณ์ ง่าย ๆ

2.3) เพื่อให้สามารถอ่าน เขียน และสะกดคำที่เป็นอักษรตัวพิมพ์ ใช้เครื่องหมายวรรคตอนถูกต้อง

2.4) เพื่อให้สามารถใช้พจนานุกรมเป็นเครื่องมือในการเพิ่มพูน ความรู้ด้านคำศัพท์

2.5) เพื่อให้เจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

1.5.3 ภาษาอังกฤษหลัก 1-4 (Fundamental English 1-4) จัดสอนใน ระดับประถมศึกษาปีที่ 5-6

1) แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษหลัก 1-4

ภาษาอังกฤษหลัก 1-4 เป็นระดับที่สูงขึ้นจากภาษาอังกฤษเตรียมความพร้อมและภาษาอังกฤษอ่านออกเขียนได้ การเรียนในระดับนี้เน้นการใช้ภาษาที่ถูกต้องตามหลักภาษา และถูกต้องตามมารยาททางสังคมของการใช้ภาษา มีการฝึกใช้ภายในสถานการณ์ที่หลากหลายขึ้น โดยมีการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยการฟัง พูด อ่าน และเขียน พัฒนาความสามารถในการสื่อสารตามสถานการณ์จริง เรียนรู้คำศัพท์เพิ่มขึ้น โดยขยายวงคำศัพท์กว้างออกไปจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว และขยายวงคำศัพท์ที่มีความหมายเป็นนามธรรม เรียนรู้ภาษาท่าทาง การลงเสียงหนักเบา ตลอดจนจังหวะและทำนองเสียง เพื่อสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมตามวัฒนธรรมและบริบทสถานการณ์ รู้จักใช้สื่อประเภทต่าง ๆ รวมทั้งการใช้พจนานุกรมเป็นเครื่องช่วยในการเรียนรู้ และพัฒนาความสามารถทางภาษาให้เพิ่มมากขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ และเห็นประโยชน์ของภาษาอังกฤษ

2) จุดประสงค์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษหลัก 1-4

2.1) เพื่อให้สามารถสื่อสารด้วยการฟัง พูด อ่าน และเขียนอย่างถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสมกับระดับภาษาที่เรียน

2.2) เพื่อให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นพื้นฐานที่จะศึกษาในระดับที่สูงขึ้น มีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์การใช้ภาษา

2.3) เพื่อให้สามารถพูด ฟังและสนทนาเป็นภาษาอังกฤษ อ่านออกเสียง และอ่านจับใจความได้

2.4) เพื่อให้สามารถสื่อสารด้วยการเขียนเป็นภาษาอังกฤษ ด้วยการเขียนข้อความและคำพูดต่าง ๆ ได้ด้วยอักษรตัวพิมพ์และอักษรตัวเขียน สะกดคำถูกต้อง และใช้เครื่องหมายวรรคตอนถูกต้อง

2.5) เพื่อให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม โดยใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ พจนานุกรม และสื่ออื่น ๆ

2.6) เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมในบริบทภาษาที่สื่อสาร

2.7) เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษและมีนิสัยรักการอ่าน

1.6 ขอบข่ายเนื้อหาภาษาอังกฤษ

หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2539 นี้ เป็นหลักสูตรที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษของผู้เรียนเป็นหลัก โดยให้มีมาตรฐานพื้นฐานเดียวกัน และต่อเนื่องกันตลอดแนว ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเป็นเพียงมาตรฐานขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรม และพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษา เพื่อสื่อความได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษา และเหมาะสมกับสถานการณ์การใช้ มีการกำหนดโครงสร้างทางไวยากรณ์ และคลังคำสำหรับผู้เรียนในแต่ละระดับ การกำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานนี้ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาได้มาตรฐานในระดับใกล้เคียงกัน ในทางปฏิบัติ ผู้ใช้หลักสูตรสามารถเพิ่มเติมคัดแปลงและปรับปรุงเนื้อหาต่าง ๆ ของหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น

สรุปรายละเอียดเนื้อหาหลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2539

ตารางที่ 3 รายละเอียดเนื้อหาภาษาอังกฤษเตรียมความพร้อม

จุดประสงค์และผลการเรียนรู้	เนื้อหาทางภาษา	แนวการจัดการเรียนการสอน
การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเตรียมความพร้อม (ป.1-2) มีจุดประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้เหมาะสมกับ บริบท การสื่อสาร 2. เพื่อให้สามารถฟังแล้วปฏิบัติตามคำสั่งง่าย ๆ ได้ 3. เพื่อให้สามารถพูดสื่อความหมายในสถานการณ์ง่าย ๆ ได้ ตามระดับภาษาที่เรียน	โครงสร้างทางไวยากรณ์ เป็นประโยคสั้น ๆ ง่าย ๆ เกี่ยวกับการทักทายกล่าวลา แนะนำตนเองแนะนำผู้อื่น พูดขอบคุณ ขอโทษพูดแทรกอย่างสุภาพ พูดขออนุญาต ประโยคบอกเล่า ประโยคคำสั่ง ประโยคคำถามและประโยคคำตอบ สั้น ๆ คลังคำ เป็นคำไวยากรณ์ที่ปรากฏในโครงสร้างทางไวยากรณ์ในระดับนี้ เป็นคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับ	เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ จึงควรจัดการเรียนการสอน ดังนี้ 1. เน้นการสื่อสารด้วยการฟังพูด 2. ชี้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทแสดง ออกครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก แนะนำให้เป็นไปตาม แผนที่จัดเตรียมไว้ 3. เน้นกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ให้ความสุขสนุกสนาน เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

จุดประสงค์และผลการเรียนรู้	เนื้อหาทางภาษา	แนวการจัดการเรียนการสอน
4. เพื่อให้สามารถออกเสียงตัวอักษรคำ และข้อความสั้น ๆ สื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง	สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวและสภาพแวดล้อมของ ผู้เรียนเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน	ภาษาอังกฤษ 4. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการเรียนการสอน เช่น เพลง เกมบทบาท สมมุติ
5. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ	ซึ่งเป็นคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำอุทานต่าง ๆ จำนวนคำศัพท์ ประมาณ 120-150 คำ	สถานการณ์จริง การเล่านิทาน ภาษาท่าทางปริศนาคำทาย 5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดง ออกโดยการกระตุ้นและเสริม แรงให้กำลังใจและไม่ตำหนิผู้เรียน

ตารางที่ 4 รายละเอียดเนื้อหาภาษาอังกฤษอ่านออกเขียนได้

จุดประสงค์และผลการเรียนรู้	เนื้อหาทางภาษา	แนวการจัดการเรียนการสอน
การเรียนการสอนภาษาอังกฤษอ่านออกเขียนได้ (ป.3-4) มีจุดประสงค์ดังนี้	โครงสร้างทางไวยากรณ์เป็นประโยคสั้น ๆ ง่าย ๆ เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ การทักทาย การกล่าวลา การแนะนำตนเอง การแนะนำผู้อื่น การขอบคุณ พுகขอโทษพุกแทรกอย่างสุภาพ และพุกขอนุญาต	เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ จึงควรจัดการเรียนการสอน ดังนี้
1. เพื่อให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารด้วยการฟัง พุก อ่านและเขียนอย่างถูกต้องชัดเจนและเหมาะสมกับระดับที่เรียน	คลังคำ เป็นคำไวยากรณ์ที่ปรากฏในโครงสร้าง	1. เน้นการสื่อสารด้วยการอ่าน และเขียนเป็นพิเศษ
2. เพื่อให้สามารถฟัง พุก และสนทนาเป็นภาษาอังกฤษในสถานการณ์ง่าย ๆ	ไวยากรณ์ในระดับนี้ เป็นคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่อยู่ใกล้	2. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและแนะนำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามแผนที่จัดเตรียมไว้

ตารางที่ 4 (ต่อ)

จุดประสงค์และผลการเรียนรู้	เนื้อหาทางภาษา	แนวการจัดการเรียนการสอน
<p>3. เพื่อให้สามารถอ่าน เขียน และสะกดคำที่เป็นอักษร ตัวพิมพ์ ใช้เครื่องหมายวรรคตอนถูกต้อง</p> <p>4. เพื่อให้สามารถใช้ พจนานุกรมเป็นเครื่องมือในการเพิ่มพูนความรู้ด้าน คำศัพท์ได้</p> <p>5. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน</p>	<p>ตัวและสภาพแวดล้อมของผู้เรียนเกี่ยวกับตนเอง</p> <p>ครอบครัว โรงเรียน ซึ่งเป็น</p> <p>คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ คำบุพบทและคำอุทาน ในวง</p> <p>คำศัพท์ ประมาณ 240-300 คำ นอกเหนือจากคำศัพท์ที่ผู้เรียนเคยเรียนมาแล้วในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-2</p> <p>รวมคำศัพท์สะสมในระดับนี้ ประมาณ 360-450 คำ ฯลฯ</p>	<p>3. เน้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ความสนุกสนาน สนาน เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ</p> <p>4. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการ เรียนการสอน เช่น เพลง เกม บทบาท สมมุติ สถานการณ์จริง การเล่านิทาน การใช้ภาษาอังกฤษในห้อง</p> <p>เรียน การใช้ภาษาทำทางปริศนาคำทาย เป็นต้น</p> <p>5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก โดยกระตุ้นและเสริมแรงให้กำลังใจและไม่ตำหนิผู้เรียน</p>

ตารางที่ 5 รายละเอียดเนื้อหาภาษาอังกฤษหลัก 1-4

จุดประสงค์และผลการเรียนรู้	เนื้อหาทางภาษา	แนวการจัดการเรียนการสอน
<p>การเรียนการสอนภาษาอังกฤษอ่านออกเขียนได้</p> <p>(ป.5-6) มีจุดประสงค์ดังนี้</p> <p>1. เพื่อให้สามารถสื่อสารด้วยการฟัง พูด อ่านและเขียนอย่างถูกต้องชัดเจนและเหมาะสมกับระดับภาษาที่เรียน</p> <p>2. เพื่อให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนระดับที่ สูงขึ้นมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์การใช้ภาษา</p> <p>3. เพื่อให้สามารถพูด ฟังและสนทนาเป็นภาษาอังกฤษอ่านออกเสียง และอ่านจับใจความได้</p> <p>4. เพื่อให้สามารถสื่อสาร เขียนเป็นภาษาอังกฤษด้วยการเขียนข้อความและคำพูดต่าง ๆ ได้โดยใช้อักษรตัวเขียน สะกดคำถูกต้องใช้เครื่องหมายวรรคตอนถูกต้อง</p> <p>5. เพื่อให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมโดยใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ พจนานุกรม และสื่ออื่น ๆ เป็นเครื่องมือ</p>	<p>โครงสร้างทางไวยากรณ์เป็นประโยคสั้น ๆ ง่าย ๆ เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ การทักทาย การกล่าวลา การแนะนำตนเองและผู้อื่นขอขอบคุณ ขอโทษ พูดแทรกอย่างสุภาพ ขออนุญาต ขอร้องหรือออกคำสั่งให้ปฏิบัติตามคำสั่ง ประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคคำตอบ ในวงคำศัพท์ที่กำหนด คลังคำ เป็นคำไวยากรณ์ที่ปรากฏใน โครงสร้างไวยากรณ์ในระดับนี้ เป็นคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สถานที่ ทิศทาง วัน เดือน ปี ฤดูกาล ฯลฯ ซึ่งเป็นคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา กริยาช่วย คำคุณศัพท์ คำกริยา วิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน คำอุทาน ในวงคำศัพท์ประมาณ 940-1,050 คำ นอกเหนือไปจากวงคำศัพท์เดิม ซึ่งผู้เรียนเคยเรียนมาแล้ว ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3</p>	<p>เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์จึงควรจัดการเรียนการสอน ดังนี้</p> <p>1. เน้นการสื่อสารด้วยการฟัง พูด อ่าน เขียน ให้สอดคล้องกันในการจัดกิจกรรมและแต่ละครั้งควรใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในห้องเรียน</p> <p>2. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้แสดงออก ครูเป็นผู้ดูแล ให้ความสะดวกด้านสื่อการเรียนการสอน ให้คำแนะนำเพื่อให้เป็นไปตามแผนที่เตรียมไว้</p> <p>3. เน้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ความสุข สนุกสนาน เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ</p> <p>4. รูปแบบของการจัดกิจกรรม มีลักษณะเป็นการมอบหมาย งาน (Task-based) ให้ผู้เรียนปฏิบัติ ซึ่งผู้เรียนจะต้องร่วมมือกันและมีปฏิสัมพันธ์กระทำกิจกรรมคู่ และ กิจกรรมกลุ่ม ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ เกม เพลงและอื่น ๆ เพื่อฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้</p>

ตารางที่ 5 (ต่อ)

จุดประสงค์และผลการเรียนรู้	เนื้อหาทางภาษา	แนวการจัดการเรียนการสอน
6. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ วัฒนธรรมในบริบทภาษาที่ สื่อสาร	ประมาณ 360-450 รวม คำศัพท์ที่สะสม 1,300-1,500 คำ ฯลฯ	5. ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจ ให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกใน การร่วมกิจกรรมทางภาษา
7. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อ ภาษาอังกฤษและมีนิสัยรัก การอ่าน		

2. ด้านวิธีการสอน

วิธีการสอน เป็นสื่อกลางที่ครูใช้ในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจตาม
เนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

สังค์ อุทรานันท์ (2539 : 65) ได้กล่าวว่าการเลือกวิธีการสอนนั้น ผู้สอนต้อง
เลือกให้เหมาะสมกับความสนใจหรือวัยของผู้เรียนด้วย โดยมีข้อคำนึงว่าควรเลือกวิธีสอนที่
เห็นว่าคนสามารถจะทำให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจและมีเจตคติที่ดีได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้อง
กับ สุไร พงษ์ทองเจริญ (2525 : 98) ที่ได้กล่าวว่า ครูควรพิจารณาหาเทคนิคในการสอนให้
เหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพการเรียนการสอน โดยไม่จำกัดว่าจะต้องสอนด้วยวิธีการอย่าง
ใดอย่างหนึ่งเท่านั้น แต่ให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน

วราภรณ์ สุนาลัย (2541 : 14) กล่าวว่าวิธีสอน หมายถึง กรรมวิธีใน
การจัดการเรียนการสอนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และยังเป็น การเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมของผู้เรียน นอกจากนี้ ยังรวมถึงการนำจิตวิทยาการศึกษา ปรัชญาการศึกษา
เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนการปกครองเข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษาทำให้การจัด
การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.1 วิธีการสอนภาษาอังกฤษ

วิธีการสอนภาษาอังกฤษที่ใช้มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประมวลได้ดังนี้
(สันทนา สุชาดารัตน์. 2540 : 23-25 ; ชานนท์ เศรษฐแสงศรี. 2544 : 26-27)

2.1.1 วิธีการสอนไวยากรณ์และการแปล (Grammar Translation) เป็น
วิธีการสอนที่ เน้นกฎไวยากรณ์และการแปลเป็นสื่อให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนลักษณะเด่น
ได้แก่

1) ครูจะบอกและอธิบายกฎเกณฑ์ตลอดจนข้อยกเว้นต่าง ๆ
 2) ในด้านคำศัพท์ ครูจะสอนครั้งละหลายคำ บอกคำแปลภาษาไทย
 บางครั้งเขียนคำอ่านไว้ ด้วย

3) ครูเน้นทักษะการอ่าน และการเขียน
 4) ครูเน้นวัดผลด้านความรู้ ความจำ คำศัพท์ กฎเกณฑ์ ความสามารถ
 ในการแปล

5) ครูมีบทบาทสำคัญมากที่สุด
 6) นักเรียนเป็นผู้รับฟัง และจดสิ่งที่ครูบอกลงในสมุด
 7) นักเรียนจะต้องท่องจำกฎเกณฑ์ตลอดจนชื่อเฉพาะต่าง ๆ ทาง

ไวยากรณ์

8) นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่สอดคล้องกับเกณฑ์ไวยากรณ์นั้น ๆ
 9) นักเรียนไม่ได้ฝึกนำคำศัพท์มาใช้ในรูปประโยค

2.1.2 วิธีสอนแบบตรง (Direct Method) เป็นวิธีการสอนที่เน้นทักษะ
 การฟัง และพูดให้เกิดความเข้าใจก่อน แล้วจึงฝึกทักษะการอ่านและการเขียน โดยมีความเชื่อ
 ว่า เมื่อนักเรียนสามารถฟังและพูดได้แล้ว ก็สามารถอ่านและเขียนได้ง่าย และเร็วขึ้น ไม่เน้น
 ไวยากรณ์กฎเกณฑ์มากนัก บทเรียนส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมสนทนา นักเรียนได้ใช้ภาษาเต็มที่มี
 ลักษณะเด่น ได้แก่

1) ครูคอยกระตุ้นให้นักเรียนพูดโต้ตอบ
 2) ครูสร้างสภาพแวดล้อมหรือใช้สื่อที่เอื้อต่อการเรียนการสอน
 3) อธิบายคำศัพท์เป็นภาษาอังกฤษ และใช้ตัวอย่างประกอบเป็น

ของจริง

4) การวัดผลเน้นทักษะการฟัง และพูด เช่นการเขียนตามคำบอก
 การปฏิบัติตามคำสั่ง

2.1.3 วิธีสอนแบบฟัง -พูด (Audio – Lingual Method) เป็นวิธีการสอน
 ตามหลัก ภาษาศาสตร์ และวิธีสอนตามแนวโครงสร้าง เป็นการสอนตามหลักธรรมชาติ คือ ฟัง
 พูด อ่าน และเขียน สอนครบองค์ประกอบลำดับจากง่ายไปหายาก ลักษณะเด่น ได้แก่

1) ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษาที่เรียนให้แก่ผู้เรียนใน
 การเลียนแบบ

- 2) ครูจะจัดนำคำศัพท์และประโยคมาสร้างเป็นรูปประโยคให้นักเรียนพูดตามซ้ำ ๆ กัน ในรูปแบบต่างกัน
- 3) ครูมุ่งเรื่องการฝึกรูปประโยคทางภาษาในห้องเรียนมากกว่าประโยชน์การใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน
- 4) นักเรียนจะต้องฝึกภาษาที่เรียนซ้ำ ๆ
- 5) นักเรียนเป็นผู้ลอกเลียนแบบ และปฏิบัติตามครูจากสิ่งที่ง่ายไปหาสิ่งที่ยากจนเกิดเป็นนิสัย สามารถพูดได้อย่างอัตโนมัติ

2.1.4 วิธีการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Code Learning theory)

วิธีการสอนแบบนี้ยึดแนวคิดที่ว่าภาษาเป็นระบบที่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ ความเข้าใจ และการแสดงออก ทางภาษาขึ้นอยู่กับความเข้าใจ กฎเกณฑ์ เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจรูปแบบของภาษาและความหมายแล้ว ก็จะสามารถใช้ภาษาได้ ลักษณะเด่นได้แก่

- 1) ครูมุ่งฝึกทักษะทุกด้านตั้งแต่เริ่มสอน โดยไม่จำเป็นต้องฝึกฟังและพูดให้ดีก่อน แล้วจึงอ่าน และเขียน ตามวิธีสอนแบบฟัง-พูด (Audio – lingual method)
- 2) ครูสอนเนื้อหาแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความต้องการที่แตกต่างของนักเรียน ที่มีความสามารถในทักษะฟังพูดอ่านเขียนที่แตกต่างกัน
- 3) สนับสนุนให้ผู้เรียนใช้ความคิด สติปัญญา และมีความรู้สึที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ
- 4) ใช้ภาษาไทยในการช่วยอธิบาย แต่อธิบายในเรื่องการฟังและพูด
- 5) การวัดและประเมินผลในด้านภาษาของนักเรียนนั้น คือ ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาแต่ละขั้นตอน

2.1.5 วิธีสอนตามเอกัตภาพ (Individualized Instruction) จากวิวัฒนาการสอนภาษาอังกฤษ จะเห็นว่า ผู้เรียนเริ่มมีบทบาทจากการเป็นผู้รับเพียงฝ่ายเดียวมาเป็นผู้ที่มีส่วนร่วม ในการเรียนการสอนมากขึ้นเป็นลำดับ ลักษณะเด่น ได้แก่

- 1) การสอนเปลี่ยนจากครูเป็นหลัก เป็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 2) ครูพยายามให้นักเรียนมีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละบุคคลให้ได้มากที่สุด
- 3) ครูเตรียมสื่อการเรียนการสอนไว้ให้

4) ครูจะเตรียม สื่อ เอกสาร บทเรียน โปรแกรม ชุดการเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนและแนวคำตอบไว้ให้ ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.1.6 วิธีสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response Method) แนวการสอนแบบนี้ ให้ความสำคัญต่อการฟังเพื่อความเข้าใจ เมื่อผู้ฟังเข้าใจเรื่องที่ ฟังอยู่และสามารถปฏิบัติตามได้ก็จะช่วยให้จำได้ดี ลักษณะเด่น ได้แก่

- 1) ในระยะแรกของการเรียนการสอน ผู้เรียนไม่ต้องพูด แต่เป็นเพียง ผู้ฟังและทำตามครู
- 2) ครูเป็นผู้กำกับพฤติกรรมของนักเรียนทั้งหมด ครูจะเป็นผู้ออก คำสั่งเอง เมื่อถึงระยะเวลาที่สมควรพูดแล้วเรียนอ่านและเขียนต่อไป
- 3) ภาษาที่นำมาใช้ในการสอนเน้นที่ภาษาพูด เรียนเรื่อง โครงสร้าง ทางไวยากรณ์ และคำศัพท์มากกว่าด้านอื่นๆ โดยอิงอยู่กับประโยคคำสั่ง
- 4) นักเรียนจะเข้าใจความหมายได้อย่างชัดเจนจากการแสดงท่าทาง ของครู
- 5) ครูทราบได้ทันทีว่านักเรียนเข้าใจหรือไม่ จากการสังเกตการณ์ ปฏิบัติตามคำสั่งของนักเรียน
- 6) ครูต้องทำพร้อมกับนักเรียนในระยะแรก
- 7) ต้องสั่งจากง่ายไปหายาก

2.1.7 วิธีการสอนแบบอภิปราย (Discussion Method) เป็นวิธีการสอนที่ มุ่งให้ผู้เรียน รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม รวมพลังความคิดเพื่อพิจารณาหาทางแก้ไขปัญหา หา ข้อเท็จจริง ลักษณะเด่น ได้แก่

- 1) ฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็นกล้าพูด อย่าง มีเหตุผล ฝึกการเป็นผู้ฟังที่ดี ฝึกให้เป็นคนมีระเบียบวินัย และอดทนที่จะรับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่น
- 2) ครูสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนทำงานว่า สมมุตินักเรียนจะเข้าค่าย พักแรมเป็นเวลา 5 วันนักเรียนจะต้องเตรียมเครื่องใช้อะไร ไปบ้างช่วยกันอภิปราย และ สรุปลงออกมาเป็นรายงานส่งครู เป็นต้น

2.1.8 วิธีการสอนแบบโครงการ (Project Method) เป็นวิธีที่สอนให้ ผู้เรียนทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่ผู้เรียนสนใจ หรือตามที่ครูมอบหมายให้ทำ ลักษณะเด่น ได้แก่

- 1) นักเรียนจะดำเนินการอย่างอิสระ
  - 2) ครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะช่วยเหลือและติดตามผลงานของนักเรียนว่า
- การดำเนินการ ความก้าวหน้าอุปสรรคการประเมินผลงานใดบ้าง

3) นักเรียนจะมีอิสระในการใช้ภาษาได้อย่างเต็มที่

2.1.9 วิธีสอนภาษาแบบกลุ่มสัมพันธ์ (Community Language Learning) วิธีการสอนแบบนี้มีแนวคิดที่ต่างไปจากแนวคิดอื่น ลักษณะเด่น ได้แก่

- 1) ยึดผู้เรียนเป็นหลัก
- 2) เน้นการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

3) นักเรียนแต่ละคนร่วมกิจกรรม

4) ครูทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาด้านภาษาเท่านั้น ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์

5) เน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร สิ่งที่น่ามาเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การฝึกให้ผู้เรียนใช้โครงสร้างประโยค คำศัพท์และเสียง ตามวิธีการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

6) การประเมินผลการเรียนนั้นจะเป็นการทดสอบแบบบูรณาการ โดยให้นักเรียนประเมินตนเอง จากการเรียนรู้ของตนเอง และความก้าวหน้าของตน

7) ถ้านักเรียนมีที่ผิด ครูจะพยายามแก้ไข โดยไม่ใช่วิธีคุกคาม โดยให้ฝึกทำซ้ำ ๆ กัน

2.1.10 วิธีสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach)

จากข้อเท็จจริงพบว่า ถึงแม้ว่านักเรียน จะเรียนรู้โครงสร้างของภาษา มาแล้วเป็นอย่างดี แต่ก็ยังไม่สามารถพูดได้หรือสื่อสารได้คืบคั้น ด้วยเหตุผลนี้นักภาษาศาสตร์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนภาษาต่างประเทศ ได้เสนอแนวการสอนแบบใหม่ คือ การสอนเพื่อการสื่อสาร โดยมีความเชื่อว่าภาษาไม่ได้เป็นเพียงระบบไวยากรณ์ที่ประกอบด้วยเสียง คำศัพท์ และ โครงสร้างเท่านั้น แต่ภาษาคือ ระบบที่ใช้ในการสื่อสาร ดังนั้นการสอน จึงควรให้นักเรียนสามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารได้ และจะต้องใช้ภาษาให้เหมาะสมตามสภาพสังคมด้วย

จากวิธีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่กล่าวมาทั้งหมด วิธีการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นวิธีการยึดผู้เรียนและกิจกรรมเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดใหม่ สุไร พงษ์ทองเจริญ (2525 : 217) กล่าวว่า วิธีสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร จะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายมากยิ่งขึ้นหากครูผู้สอนใส่ใจและปฏิบัติให้ได้ในเรื่องต่อไปนี้

- 1) ปริมาณของเนื้อหาที่นักเรียนจะต้องเรียนนั้นไม่สำคัญเท่ากับความสามารถในการใช้ภาษาอย่างแท้จริง และทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ
- 2) สร้างสถานการณ์ให้นักเรียนได้ใช้ภาษาในลักษณะที่สมจริง ให้นักเรียนเกิดความมั่นใจว่า ตนสามารถจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการสื่อความหมายได้
- 3) ให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่า ในแต่ละชั่วโมงตนมีประสบการณ์เพิ่มพูนขึ้น ครูสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ให้นักเรียนมีแรงจูงใจที่จะเรียน
- 4) ครูควรเตรียมกิจกรรมหลาย ๆ แบบ เปลี่ยนแปลงกิจกรรมบ่อย ๆ เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย
- 5) ครูไม่ควรรีบเร่งสอนให้จบเร็ว โดยที่นักเรียนไม่มีความแม่นยำ
- 6) ครูต้องเข้าใจผู้เรียน และปัญหาของผู้เรียน รู้วิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ ได้
- 7) ครูจะต้องนุ่มนวล เปี่ยมด้วยเมตตา ให้ความอบอุ่นและความเป็นกันเองกับผู้เรียนแต่ละคนก็จะต้องมีความเข้มแข็งและมั่นคง

กล่าวโดยสรุป ครูผู้สอนควรมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวกับวิธีการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2.2 ปัญหาด้านวิธีการสอน

ผู้วิจัยได้ศึกษาขอบเขตความต้องการการนิเทศด้านวิธีการสอน โดยค้นคว้ารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านวิธีสอน ที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ ได้ดังนี้

สุไร พงษ์ทองเจริญ (2525 : 26) ได้กล่าวว่า ครูที่สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่อิงวิชาเอกอื่นที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ทำให้เกิดปัญหาด้านวิธีสอน เพราะครูขาดความรู้ในกลไกวิธีสอน รวมทั้งขาดความแม่นยำในเนื้อหาวิชาด้วย นอกจากนี้ครูบางคนยังพอใจกับวิธีสอนแบบเก่ายึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ไม่ศึกษาค้นคว้าวิทยาการ

สมัยใหม่ บางคนไม่เคยเรียนวิธีสอนมาก่อน บางคนขาดประสบการณ์ในการสอนแนวใหม่ ขาดความมั่นใจและจำใจสอนจึงทำให้การสอนของครูภาษาอังกฤษไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร

สมศีล ฌานวังสระ (2540 : 10-12) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษ ประสบกับปัญหาต่างๆ คือ ขาดวิธีการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ วิธีสอนภาษาอังกฤษมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียนและผู้สอน รวมทั้งวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน ครูผู้สอนไม่สามารถติดตามดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากชั้นเรียน มีจำนวนนักเรียนมากเกินไป ผู้เรียนฝึกทักษะได้ไม่เต็มที่ และขาดผลการวิจัยทางด้านภาษา และการเรียนการสอนภาษาที่นำมาใช้ประโยชน์ได้แท้จริง ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนเห็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ได้ผล

รัตนา พุกกะวัน (2532 : 139) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้หลักสูตรกลุ่ม ประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ครูประสบปัญหาในเรื่องของนักเรียนไม่มีความพร้อมที่จะเรียน นักเรียนไม่สามารถรับความรู้ใหม่ได้ ดังนั้น ครูควรจะดำเนินการสอนในขั้นของการนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียน และมีวิธีสอนตลอดจนการจัดกิจกรรมรูปแบบเรียนเพื่อช่วยย้ำความเข้าใจให้กับนักเรียน

สิ่งที่กล่าวมา ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งเกิดจากการขาดความรู้ ความเข้าใจของครูด้วยวิธีสอน การแก้ปัญหาที่สำคัญ คือ ครูมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาหา ความรู้ความเข้าใจ โดยการเข้ารับการอบรมหรือการได้รับการนิเทศการสอนด้านเทคนิคและ วิธีสอนแบบต่างๆ เพิ่มเติม เพื่อทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มากขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านวิธีสอน ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาด้านวิธีสอนที่เกิดขึ้นกับครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ได้ดังนี้

1. ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษไม่ได้จบสาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษ ไม่รู้ กฎเกณฑ์ทางภาษาศาสตร์ ทำให้มีปัญหาในการพูด และขาดความเชื่อมั่นในการสอน เป็นเหตุให้ครูผู้สอนใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษ
2. ครูยังใช้วิธีสอนแบบเดิมอยู่ สอนกฎเกณฑ์ทางภาษาแก่นักเรียนมากกว่า การใช้ภาษา ครูเน้นการสอนอ่านและแปล
3. ครูขาดความรู้ด้านวิธีการสอนและเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษ

4. ครูไม่มีวิธีสอนหรือกิจกรรมที่คอยกระตุ้นนักเรียนให้เกิดความสนใจในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษครูไม่ค่อยจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้กับนักเรียน

3. ด้านสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนของครู การนำหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนการสอน ให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรอย่างชัดเจนและบังเกิดผลนั้น สื่อการเรียนการสอนมีส่วนอย่างมากในการกระตุ้น มุ่งส่งเสริม และสนับสนุนความสนใจของผู้เรียนต่อเนื้อหาต่าง ๆ

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่า สื่อการเรียนการสอน ไว้แตกต่างกัน ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2539 : 113) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการประกอบการสอนที่ผู้สอนสามารถส่งหรือถ่ายทอดไปยังผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

รุ่งทิพา จักรกร (2540 : 45) ให้ความหมายว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง เครื่องช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดประสงค์ สามารถทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างน่าสนใจและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำมาประกอบการเรียนการสอนด้วย

สุพิน บุญชูวงศ์ (2541 : 45) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์และกิจกรรมที่ครูและนักเรียนจะต้องใช้ เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้และเป็นสิ่งเร้าความสนใจของบทเรียน ช่วยทำให้เข้าใจบทเรียนได้อย่างรวดเร็ว

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546 : 214) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ครูและนักเรียนใช้ประกอบการเรียนการสอนในเรื่องนั้น ๆ

กล่าวโดยสรุป สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครูดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร อาจเป็นในรูปแบบของวัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัดหาหรือผลิตขึ้นเอง และรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน

3.1 ประเภทของสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนในปัจจุบันพบว่ามีรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งมีการประดิษฐ์คิดค้นให้เป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ โดยครูผู้สอนได้แบ่งสื่อการสอนเป็น 3 ประเภท

ดังนี้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2539 : 114)

3.1.1 ประเภทของสื่อการเรียนการสอน

- 1) วัสดุ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่มีการผูกพันเปลี่ยนแปลง เช่น ซอล์กฟิล์ม ภาพถ่าย เครื่องฉายภาพยนตร์ สไลด์
- 2) อุปกรณ์ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่เป็นเครื่องมือ เช่น กระดานดำ กล้องถ่ายรูป ภาพยนตร์ เครื่องรับโทรทัศน์
- 3) กระบวนการและวิธีการ ได้แก่ การจัดระบบ การสาธิต การทดลอง และกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ครูจัดทำขึ้นและมุ่งให้นักเรียนปฏิบัติ

3.1.2 สื่อการสอนมี 3 ประเภท ได้แก่ (วราภรณ์ สุนาลัย. 2541 : 46)

- 1) สื่อประเภทวัสดุ (Software) หมายถึง สื่อที่มีขนาดเล็ก แบ่งเป็น 2 ชนิดคือ

1.1) สื่อวัสดุประเภทสิ่งพิมพ์ (Materials) ได้แก่ คำรา หนังสือ เอกสารประกอบการสอน เอกสารคำสอน และสื่ออื่น ๆ ที่ต้องใช้การเขียน หรือสิ่งพิมพ์ทุกชนิด

1.2) สื่อวัสดุที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ (Non Printed) เป็นสื่ออื่น ๆ ได้แก่ กระดานดำ ซอล์ก สิ่งจำลอง ของจริง ป้ายนิเทศ แผ่นป้ายสำลี และรวมถึงวัสดุที่ใช้กับเครื่องมือต่าง ๆ เช่น แผ่นโปร่งใส สไลด์ เทปบันทึกภาพ เป็นต้น

2) สื่อประเภทอุปกรณ์ (Hardware) หมายถึง สื่อที่ต้องใช้กระแสไฟฟ้าช่วยเมื่อจะใช้งาน เช่น เครื่องภาพโปร่งใส สไลด์ วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

3) สื่อประเภทวิธีการ (Technique) หมายถึง สื่อที่ต้องปฏิบัติกิจกรรมตามกระบวนการ และวิธีการสอนต่าง ๆ ได้แก่ เกม การแสดง การเล่านิทาน การแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น

3.2 การเลือกสื่อการเรียนการสอน

วาสนา ชาวหา (2543 : 17) กล่าวว่า การนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ในการเรียนการสอน ควรคำนึงถึงหลักการ 3 ประเภทดังนี้

3.2.1 ประสิทธิภาพ (Efficiency) เมื่อนำสื่อการสอนมาใช้ในการเรียนการสอนแล้วจะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในแผนการสอนทุกประการ จึงนับได้ว่า สื่อการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ

3.2.2 ประสิทธิภาพ (Productivity) เมื่อใช้การเรียนการสอนใดแล้วทำให้จำนวนผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้เป็นจำนวนมาก ก็นับได้ว่าสื่อการสอนนั้นก่อให้เกิดประสิทธิผลสูง แต่ถ้าจำนวนผู้เรียนที่บรรลุวัตถุประสงค์มีน้อยก็แสดงว่าสื่อการเรียนนั้นไม่มีประสิทธิผล ควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขต่อไป

3.2.3 ประหยัด (Economy) การนำสื่อการสอนมาใช้ในการเรียนการสอน นอกจากจะคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลแล้ว จะต้องพิจารณาในเรื่องของการลงทุนที่คุ้มค่าทั้งด้านทุนทรัพย์ แรงงานและระยะเวลาในการใช้งาน สื่อการสอนบางชนิดอาจมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง แต่ต้องอาศัยทุนทรัพย์มากในขณะที่เราสามารถพิจารณานำสื่อการสอนชนิดอื่นมาทดแทนได้โดยมีผลทัดเทียมกันแต่ประหยัดกว่า ก็ควรเลือกนำสื่อชนิดที่ประหยัดกว่ามาใช้หรือถ้าสื่อการเรียนนั้นอาจต้องใช้ทุนทรัพย์สูงก็จริง แต่คงทนถาวร สามารถใช้ได้อย่างต่อเนื่องกันในระยะเวลาอันยาวนาน เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อการสอนชนิดที่มีราคาถูกแต่ใช้เพียงครั้งสองครั้งก็ชำรุดเสียหาย ซึ่งอาจทำให้ต้องเสียทุนทรัพย์มากกว่าสิ่งที่คงทนถาวรแต่มีราคาแพงกว่า ก็ควรพิจารณาเลือกสื่อที่คุ้มค่าที่สุด

3.3 ลักษณะของสื่อการเรียนการสอนที่ดี

สื่อการเรียนการสอนที่ดีควรมีลักษณะดังที่ วาสนา ชาวหา (2543 : 18) ได้อธิบายไว้ดังต่อไปนี้

3.3.1 สอดคล้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

3.3.2 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

3.3.3 เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน

3.3.4 ใช้ง่าย สะดวกและปลอดภัย

3.3.5 ไม่สิ้นเปลือง ประหยัด และคุ้มค่า

3.4 ประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอน

เมื่อผู้เรียนได้เรียนโดยมีสื่อฯ เป็นองค์ประกอบทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ สนุกสนาน และเพลิดเพลิน ดังนั้นการมีสื่อที่ดีย่อมเกิดประโยชน์ทั้งผู้สอน และผู้เรียน

อริพร ศรียมก (2524 : 66-67) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับประโยชน์ของสื่อการเรียนว่า

1. ช่วยกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักอยากเรียน
2. ช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนเร็วขึ้น

3. ช่วยเอาชนะเวลาได้
4. ช่วยย่อขนาดของวัตถุที่ใหญ่เกินกว่าจะนำของจริงมาประกอบได้
5. ช่วยทำให้นักเรียนจดจำสิ่งที่ควรจำไว้ได้นานมาก
6. ช่วยเสริมสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียนอย่างยิ่ง

3.5 การเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอน

เมื่อผู้สอนได้ผลิตหรือซื้อสื่อการเรียนการสอนแล้ว การเก็บรักษาเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง เพื่อการมีสื่อไว้ใช้งานนานที่สุด นั้นหมายถึงความประหยัด และคุ้มค่าในการลงทุน ดังที่สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 27) อธิบายถึงเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 ในด้านการเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอนควรปฏิบัติดังนี้

3.5.1 เก็บรักษาตามประเภทของสื่อ นั้น ๆ เช่น แผนที่ ภาพพดิก แถบประโยค แผนภูมิ ส่วนที่เป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์ให้เก็บรักษาตามวิธีที่ระบุไว้ในคู่มือ

3.5.2 เมื่อใช้แล้วต้องเก็บรักษาให้พร้อมที่จะใช้ได้ครั้งต่อไป

3.5.3 เมื่อชำรุดต้องซ่อมแซม

3.5.4 เก็บรักษาตามวัสดุที่นำมาสร้างสื่อ บางอย่างต้องเก็บมิดชิด

บางอย่างวางไว้บนชั้นได้

สื่อการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพ และตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอนจึงควรมีหลากหลาย มีลักษณะเป็นสื่อประสมที่น่าสนใจ ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ภาษาอย่างรวดเร็ว โดยผู้สอนต้องสามารถเลือกใช้ ปรับ และจัดการการใช้สื่อต่าง ๆ ได้ อย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาของเรื่องที่เรียน นับตั้งแต่สื่อพื้นฐานใกล้ตัวผู้เรียน เช่น สื่อของจริง สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จนถึงสื่อที่เป็นเทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอนภาษา วิกิทัศน์ ศูนย์การเรียนรู้ สื่อทางไกล และอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม สื่อดังกล่าวเป็นเพียงสิ่งที่ช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์แต่สื่อไม่ใช่สิ่งแทนผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ ยังมีความจำเป็นสูงสุด และมีความสำคัญในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นอย่างยิ่ง

3.6 ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน

ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน และสามารถนำมาเรียบเรียงได้ ดังนี้

พิมพา นาคสุข (2527 : 15) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร : การศึกษาเฉพาะกรณีของเขตหน่วยศึกษานิเทศก์ หน่วย 6 พบว่า ครูขาดสื่อการสอนที่มีคุณภาพ ครูไม่มีเวลาในการทำสื่อการสอน และไม่สามารถทำสื่อการสอนได้ครบทุกกิจกรรม ขาดแคลนงบประมาณในการจัดทำสื่อการสอน

บุญล้อม ปานลักษณ์ (2536 : 175-179) ได้ศึกษาการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า โรงเรียนมีปัญหาในด้านสื่อการสอน ดังนี้ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีสื่อการสอนไม่เพียงพอ และขาดงบประมาณในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์สำหรับผลิตสื่อ อาคาร สถานที่ไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับ ครูไทย (นามแฝง) (2538 : 85) ที่กล่าวว่า ปัญหาในด้านสื่อการเรียนการสอน มาจากความไม่พร้อมทางด้านเครื่องมือและอุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น อุปกรณ์เกี่ยวกับการฟัง การออกเสียง หรือแม้แต่ วิทยุทัศน์ โทรทัศน์ที่จะช่วยให้การเรียนการสอนวิชาทางภาษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โรงเรียนส่วนใหญ่ก็ยังไม่พร้อม ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ครูผู้สอนที่ไม่ยอมใช้สื่อการเรียนการสอนตามที่กระทรวงศึกษาธิการแนะนำวิธีใช้ไว้ในคู่มือครู เช่น แถบบันทึกเสียง ซึ่งนักเรียนสามารถฟังเสียงภาษาอังกฤษจากเจ้าของภาษาได้ การที่ครูให้นักเรียนดูบัตรคำ แผนภูมิ หรือรูปภาพ แล้วออกเสียงตามครู จะพบข้อบกพร่องในการสอนมาก โดยเฉพาะกับครูที่มีความรู้ภาษาอังกฤษไม่ดีพอ ไม่ควรให้นักเรียนพูดเลียนเสียงของตนเอง (ทัศนีย์ สุขเมธี. 2542 : 50)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอนดังกล่าว สามารถสรุปปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน ได้ดังนี้

1. ครูขาดแคลนสื่ออุปกรณ์การสอน รวมทั้งขาดสื่อการสอนที่มีคุณภาพ
2. ครูไม่มีเวลาในการจัดทำสื่อการสอน และไม่สามารถจัดทำสื่อการสอนได้ครบทุกกิจกรรม

3. สื่อการสอนมีไม่เพียงพอ และครูขาดความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการนำวัสดุท้องถิ่นมาผลิตสื่อการเรียนการสอน

4. ขาดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ หรือได้รับงบประมาณในการจัดซื้อจำนวนจำกัด

จากปัญหาที่กล่าวมา ด้านสื่อการสอนนับว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญมาก เพราะสื่อเป็นตัวกลางที่สร้างความสนใจเด็กในการสอน และการเรียนจะบรรลุจุดประสงค์เมื่อครูใช้สื่อที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร ดังนั้น ผู้บริหาร หรือศึกษานิเทศก์ ควรสนับสนุนให้ครูผลิตสื่อการสอน โดยมีการนิเทศติดตามผลเป็นระยะ และจัดงบประมาณให้ครูอย่างเพียงพอ

4. ด้านการวัดผลและการประเมินผล

การวัดและประเมินผลเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้ตรวจสอบว่า การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด

4.1 ความหมายของการวัดผล

การวัดผลและการประเมินผลมีความหมายแตกต่างกัน ออกไปตามแนวคิดของนักการศึกษา ดังต่อไปนี้

อชิพร ศรียมก (2524 : 222) กล่าวว่า การวัดผลการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการกำหนดจำนวนตัวเลข ปริมาณ อันดับ ข้อมูล และลักษณะให้กับวัตถุ สิ่งของ และบุคคลตามเกณฑ์ที่วางไว้ ซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือในการวัดและสิ่งที่วัดคือ คุณสมบัติหรือลักษณะของสิ่งนั้น ๆ

สุพิน บุญชูวงศ์ (2541 : 49) ได้กล่าวว่า การวัดผลหมายถึง กระบวนการที่ได้มาซึ่งตัวเลข จำนวน หรือปริมาณใดปริมาณหนึ่งโดยอาศัยเครื่องมือหรือวิธีการต่าง ๆ เช่น การตรวจผลงาน การสังเกต การสอบถาม หรือสัมภาษณ์ และการใช้แบบทดสอบ เป็นต้น

จากความหมายข้างต้นพอสรุปได้ว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการในการกำหนดเครื่องหมาย จำนวน ตัวเลข อันดับ ข้อมูล และลักษณะให้กับวัตถุ สิ่งของและบุคคลเพื่อแทนปริมาณหรือคุณภาพของสิ่งที่ต้องการวัด ตามเกณฑ์ที่วางไว้โดยอาศัยเครื่องมือในการวัดและสิ่งที่วัด

4.2 ความหมายของการประเมินผล

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการประเมินผล ดังต่อไปนี้

วิรัช วรรณรัตน์ (2541 : 4) กล่าวว่า การประเมินผลหมายถึง กระบวนการในการตัดสิน ตีราคา วินิจฉัย ชี้ขาด หรือ ตกลงสรุปสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์ โดยอาศัยการวัดเป็นหลัก

อชิพร ศรียมก (2524 : 223) ให้ความหมายของการประเมินผลการศึกษาไว้ว่า หมายถึง กระบวนการตัดสิน ตีราคา หรือสรุป เพื่อพิจารณาความเหมาะสม หรือหาคุณค่าของคุณลักษณะ พฤติกรรม และสิ่งของว่าดีเพียงใด โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดที่ได้มาจากการวัดเป็นหลัก

สรุปได้ว่า การประเมินผล หมายถึง การใช้เครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบการเรียนการสอนในแต่ละเนื้อหาว่า ทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงตามจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด และเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอนของครู

การวัดผลและประเมินผลการสอนภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรภาษาอังกฤษ พ.ศ. 2539 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2539 : 22)

กระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนเพื่อวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้น ควรถูกต้องตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และสอดคล้องกับแนวการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่หลักสูตรกำหนดไว้ โดยครอบคลุมทั้งการประเมินผลก่อนเรียน ประเมินผลระหว่างเรียน และประเมินผลภายหลังเรียน ประเมินผลทั้งในภาคปฏิบัติ ภาคความรู้และเจตคติ ด้วยเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เช่น แบบทดสอบความรู้ แบบสังเกต แบบประเมินผลการปฏิบัติ เพิ่มสะสมงานเป็นต้น มีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยให้โอกาสผู้เรียนได้ประเมินความสามารถตนเองเป็นระยะๆ เพื่อนำผลมาพัฒนาปรับปรุงตนเอง เครื่องมือวัดและการประเมินผลที่ดีต้องมีคุณลักษณะที่แสดงผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน นอกจากนี้ เครื่องมือวัดมาตรฐานพื้นฐานทางภาษาในแต่ละระดับการเรียนภาษา ก็เป็นเครื่องชี้วัดผลสำเร็จของการเรียนการสอนภาษาได้ด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ (2541 : 36) กล่าวสรุปหลักการประเมินผลการเรียนและกำหนดหลักการดังนี้

1. ให้โรงเรียนมีหน้าที่ประเมินผล ตัดสิน และอนุมัติผลการเรียนทุกชั้น

2. ให้มีการประเมินผลการเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และ
ตัดสินผลการเรียน
3. ให้มีการตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ
4. วัดผลเพื่อตรวจสอบพัฒนาการของนักเรียนแล้วนำผลไปปรับปรุง
แก้ไขหรือส่งเสริมนักเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 20) ได้ให้คำอธิบายของการวัดผลและ
ประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic assessment) ว่า การประเมินสภาพจริงเป็นการ
ประเมินจากการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยงานหรือกิจกรรมที่มอบหมาย
ให้ผู้เรียนปฏิบัติจะเป็นงานหรือสถานการณ์ที่เป็นจริง (Real life) หรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง
แต่จะเกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากเพราะจะทำให้ทราบความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ว่ามี
จุดเด่นและข้อบกพร่องในเรื่องใดอันจะนำไปสู่การแก้ไขที่ตรงประเด็นที่สุด

กล่าวโดยสรุป การประเมินผลการเรียนมีจุดประสงค์สำคัญ คือ เพื่อนำผลไป
ปรับปรุงการเรียนของนักเรียนและการสอนของครู และเพื่อนำผลการประเมินไปตัดสินผล
การเรียน ส่วนการดำเนินการประเมินผลการเรียน จะประกอบด้วย การประเมินผลการเรียน
การประเมินผลระหว่างเรียน และการประเมินผลภายหลังการเรียน

4.3 ปัญหาด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการวัดผลและ
ประเมินผล ซึ่งสามารถสรุปรวบรวมได้ดังนี้

สุมณฑิร แก่นมณี (2524 : 101-104) ได้ศึกษาการประเมินผลการ
ทดลองใช้หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้านการวัดผลประเมินผลการ
ทดลองใช้หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้านการวัดผลประเมินผลนั้น
พบว่า ผู้สอนมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแบบทดสอบที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เป็น
มาตรฐาน

ช่อเพชร เส็งสมวงศ์ (2529 : 89-101) ได้ศึกษาความคิดเห็นของ
ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ครูประถมศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนและการใช้
หลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษภาษาอังกฤษ ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า ครูขาด
เครื่องมือวัดผลที่ได้มาตรฐาน และไม่สามารถสร้างเครื่องมือขึ้นเอง ส่วนด้านเนื้อหาและ
กิจกรรมนั้น ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูมีความเห็นตรงกันว่า ควรลดจำนวนจุดประสงค์
ลงบ้าง เพราะมีมากเกินไป

จากผลการสังเคราะห์งานวิจัยของ อัญชัน ชิตสุข (2537 : 89) ในด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ พบว่า ในการวัดผลและประเมินผล สิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุดคือเครื่องมือวัดผลและประเมินผลมีไม่เพียงพอ เครื่องมือขาดมาตรฐาน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการวัดผลและประเมินผล สามารถสรุปปัญหาสำคัญ ๆ ได้ดังนี้

1. ครูไม่มีความรู้ในการสร้างเครื่องมือวัดผล
2. มาตรฐานแบบทดสอบที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เป็นมาตรฐาน
3. มาตรฐานเครื่องมือวัดผลที่ได้มาตรฐาน
4. มาตรฐานความรู้ในการวิเคราะห์ข้อสอบ

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้านดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการสำรวจถึงความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกาฬสินธุ์ เขต 1 เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในด้านต่าง ๆ ก่อนที่จะทำการนิเทศ ซึ่งจะช่วยให้การนิเทศประสบความสำเร็จส่งผลให้ครูผู้สอนสามารถทำการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

การบริหารจัดการการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 1 มีเขตพื้นที่รับผิดชอบจัดการศึกษาทั้งหมด 6 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอกมลาไสย อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอร่องคำ อำเภอสามชัย และอำเภอดอนจาน แยกเป็น 45 ตำบล 516 หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมด 324,603 คน (ข้อมูล 11 กันยายน 2551)

ด้านโรงเรียน มีโรงเรียนที่เป็นที่เป็นของรัฐบาลจำนวน 211 แห่ง และเป็นโรงเรียนเอกชน 17 แห่ง แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนโรงเรียนและจำนวนนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์
เขต 1 ปีการศึกษา 2551

อำเภอ	จำนวนโรงเรียน	จำนวนนักเรียน	จำนวนครู	หมายเหตุ
เมืองกาฬสินธุ์	77	23,520	1,290	ไม่นับรวม โรงเรียนเอกชน
กมลาไสย	43	10,263	633	
สหัสขันธ์	41	5,822	383	
ร่องคำ	10	3,604	185	
สามชัย	22	3,836	207	
คอกจาน	18	3,833	215	
รวม	211	50,870	2,913	

ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ได้แบ่งการทำงานออกเป็นทั้งหมด 6 กลุ่มงาน ประกอบด้วย กลุ่มอำนวยการ กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน และกลุ่มตรวจสอบภายใน ซึ่งในแต่ละกลุ่มมีบทบาทหน้าที่หลักคือการสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยการให้สถานศึกษาในสังกัด สามารถบริหาร จัดการ คุณภาพ การศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีความสุข พร้อมทั้งพัฒนาให้เต็มศักยภาพ ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับท้องถิ่น ในด้านผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิชาภาษาอังกฤษ ปี 2550 ได้คะแนนร้อยละ 34.80 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้คะแนนร้อยละ 30.01 และผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (NT) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาภาษาอังกฤษได้คะแนนร้อยละ 26.97 ส่วนคะแนนการทดสอบคุณภาพการศึกษาระดับพื้นฐาน(O-net) ในปีการศึกษา 2550 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้คะแนนร้อยละ 38.41 จากข้อมูลที่น่ามาเสนอพบว่า วิชาภาษาอังกฤษ นักเรียนได้คะแนนไม่ถึงร้อยละ 40 ทุกระดับชั้น กลุ่มงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการศึกษา ซึ่งในปีการศึกษา 2551 มีศึกษานิเทศก์ จำนวน 27 คน โดยได้แบ่งการนิเทศรับผิดชอบตามกลุ่มสาระตามความถนัดของแต่ละบุคคล

ปัญหาที่พบจากการนิเทศ (แผนกลยุทธ์ ระบบติดตาม ตรวจสอบประเมินผลปี 2552 ของ สพท. กส. 1) คือ การนิเทศการศึกษาไม่ทั่วถึงทุกโรงเรียน ศีษยานิเทศก์ก็มีความรู้เฉพาะทาง โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ ศีษยานิเทศก์ก็ไม่สามารถนิเทศได้ทุกคน การนิเทศไม่ตรงตามความต้องการของผู้รับการนิเทศ เป็นต้น ส่วนกิจกรรมที่นิเทศเน้นการเขียนชั้นเรียน สังเกตการณ์สอน ประชุมคณะครู ส่วนการประชุมวางแผน แก้ไขปัญหา นักเรียนในระดับโรงเรียน ส่วนปัญหาที่พบในระดับโรงเรียนคือ ครูไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากสภาพทั่วไปการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จะเห็นได้ว่า ด้านคุณภาพการศึกษายู่ในระดับที่จะต้องปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพราะผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนกลุ่มสาระหลัก ยังไม่ถึงร้อยละ 50 ซึ่งสอดคล้องกับเกือบทุกเขตพื้นที่การศึกษาของประเทศไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยในประเทศต่อไปนี้มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องการความต้องการการนิเทศ การสอนด้านหลักสูตร ด้านวิธีการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและการประเมินผล

อินทรีย์ บัวสมบุรณ์ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย ผลจากการวิจัยพบว่า การจัดทำหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร โดยไม่มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานก่อนการจัดทำ และไม่ได้กำหนด จุดประสงค์ของหลักสูตร แต่กำหนดเนื้อหาและกิจกรรมจากหนังสือเรียน วิธีการวัดผลและประเมินชี้กระเป็ยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นหลัก การใช้หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษโรงเรียนส่วนใหญ่จัดเตรียมบุคลากร โดยการให้บุคลากรของโรงเรียนไปอบรม ดูงาน หรือลาศึกษาต่อ คาบ เวลาที่กำหนดให้สอนมีความเพียงพอ จัดครูเข้าสอนได้ตรงกับวิชาเอกที่สำเร็จการศึกษา มีการจัดห้องปฏิบัติการทางภาษา

อักษรา ประสิทธิ์ศิลป์ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการนิเทศการสอนของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรม

สามัญศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ครูสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง มีความต้องการเกี่ยวกับการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมากในด้านวิธีสอนและเทคนิคการสอนและด้านภาษาศาสตร์ อยู่ในระดับปานกลางในด้านหลักสูตร เนื้อหาวิชาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา จิตวิทยาทั่วไป และจิตวิทยาการเรียนรู้ภาษา อยู่ในระดับน้อยในด้านสื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลในโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีความต้องการการนิเทศการสอน อยู่ในระดับมากในด้านหลักสูตร ภาษาศาสตร์ จิตวิทยาทั่วไป และจิตวิทยาการเรียนรู้ภาษา ระดับปานกลางในด้านวิธีสอนและเทคนิคการสอน การวัดและประเมินผล และอยู่ในระดับน้อยในด้านเนื้อหาวิชา สื่อการเรียนการสอน และวัฒนธรรมเจ้าของภาษา

ยุทธศิลป์ จันทร์เหลือ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาของครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่สอนรายวิชาหลัก 7-9 (อ 012-อ 016) ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนรัฐบาล เขตการศึกษา 9 พบว่า 1) ครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีปัญหาในการสอนเนื้อหาตามจุดประสงค์รายวิชาของหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับน้อยทุกทักษะแต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนยังมีปัญหาในระดับมากในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ ทักษะการฟังพูด ได้แก่ การฟังเพื่อความเข้าใจจากข้อความที่ครู เพื่อนนักเรียนและเจ้าของภาษาพูด การฟังและพูดด้วยเสียงหนักเบา ด้วยระดับเสียงและจังหวะที่เจ้าของภาษาเข้าใจได้ การฟังเพื่อความเข้าใจบทสนทนา ละคร ภาพยนตร์ และข่าว การฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ได้อ่าน การพูดรายงานหน้าชั้น ทักษะการอ่าน ได้แก่ การอ่านเพื่อสรุปและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ทักษะการเขียน ได้แก่ การเขียนนิทานสั้น ๆ จากภาพที่กำหนดให้การเขียนสรุปข้อความที่ได้อ่านหรือฟัง การเขียนบรรยายตัวละครจากเรื่องที่อ่าน การเขียนเรียงความในหัวข้อที่กำหนด 2) ครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีปัญหาในการจัด การเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูผู้สอนยังมีปัญหาในระดับมาก ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและต้องการได้รับความช่วยเหลือจากบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังต่อไปนี้ ด้านหลักสูตร ได้แก่ การจัดทำตารางวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการสอนและเป็นเครื่องมือในการประเมินผล ด้านการดำเนินการสอน ได้แก่ การใช้สื่อประเภท สไลด์ เครื่องบันทึกเสียงและภาพ (วีดีโอ) การสร้างแบบฝึกทักษะการฟังและพูด ด้านการวัดผลและประเมินผล ได้แก่ การสร้างแบบทดสอบเพื่อใช้วัดทักษะการฟังและการพูด และการวิเคราะห์ข้อสอบ

วรางคณา จำแสน (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการ การนิเทศการสอนของครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีความต้องการนิเทศในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านคุณสมบัติของศึกษานิเทศก์ ได้แก่ ต้องการให้ทางศึกษานิเทศก์มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นกันเองกับผู้อื่นได้ดี มีความศรัทธาในอาชีพของตนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเป็นประชาธิปไตย มีความเป็นผู้นำ และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี

2. ด้านการเรียนการสอน ได้แก่ ต้องการให้ศึกษานิเทศก์จัดให้มีการอบรมแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น ตลอดจนเทคนิควิธีสอนภาษาอังกฤษระหว่างครูผู้สอนภาษาอังกฤษในเขตการศึกษาเดียวกัน ช่วยจัดหาหรือแนะนำตำรา เอกสาร หรือคู่มือที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และช่วยแนะนำวิธีการสอนแปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

3. ด้านการวัดและการประเมินผล ได้แก่ ต้องการให้ศึกษานิเทศก์จัดประชุมสัมมนาเพื่อเผยแพร่ความรู้ในด้านการวัดผลและประเมินผลภาษาอังกฤษในเขตการศึกษาเดียวกัน ช่วยวิเคราะห์ปัญหาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และช่วยสร้างแบบทดสอบมาตรฐานเพื่อวัดผลวิชาภาษาอังกฤษ

4. ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ ต้องการให้ศึกษานิเทศก์ช่วยกันสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมและช่วยประสานงานระหว่างฝ่ายบริหารกับสายงานหมวดภาษาอังกฤษ เพื่อสนับสนุนและให้งบประมาณในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรทางด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างเพียงพอ

5. ด้านอื่น ๆ ชนิดของการนิเทศที่ครูผู้สอนภาษาอังกฤษต้องการ ได้แก่ การนิเทศแบบเยี่ยมเยียน (โดยศึกษานิเทศก์มาเอง) แบบสาริต และแบบประชุมใหญ่

ผาณิต มิ่งโมรา (2542 : 90-91) ได้ศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูภาษาอังกฤษใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรีผลการวิจัย ปรากฏว่า กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการการนิเทศการสอนด้านวัตถุประสงค์และโครงสร้างหลักสูตร ด้านทักษะทางภาษาและเนื้อหาวิชา ด้านเทคนิควิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน เมื่อเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศการสอนจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน ปรากฏว่า มีความแตกต่างกันทุกด้าน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยในประเทศต่อไปนี้มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องการความต้องการ การนิเทศการสอนด้านหลักสูตร ด้านวิธีการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและการประเมินผล

ซัลแมน (Szulman. 1987 : 2939-A) ได้ศึกษาความเป็นมาของการใช้สื่อการสอน และการปรับปรุงเทคนิคการสอนภาษาต่างประเทศพบว่า ในการสอนทักษะทางด้านการพูดเพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสนทนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีห้องปฏิบัติการทางภาษา โดยใช้เครื่องบันทึกเสียง โทรทัศน์ หรือคอมพิวเตอร์ในการสอนบทสนทนาและครูผู้สอนควรใช้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้เรียนมีความคุ้นเคยอยู่แล้ว จะช่วยทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น

สมิท กูดแมน และเมอร์ดิท (Smith, Goodman and Meredith. 1989 : 15-20) ได้กล่าวถึงปัญหาที่เกี่ยวกับการสอนอ่านและเขียนของนักเรียนว่า การที่นักเรียนไม่ประสบความสำเร็จในการอ่านและเขียนนั้น เป็นเพราะนักเรียนขาดทักษะพื้นฐานต่าง ๆ นอกจากนั้นเด็กยังขาดโอกาสในการอ่านและเขียนอย่างเสรี เด็กไม่มีโอกาสอ่านออกเสียงอย่างเพียงพอ ไม่สามารถแสดงความสามารถของตนให้ชั้นเรียนอย่างมีอิสระ และที่สำคัญคือ ระบบภายในห้องเรียน เป็นค่านิยมว่า ระบบการเรียนไม่ดี ไม่มีประสิทธิภาพ อุปกรณ์การสอนไม่ดี ขาดการให้ข้อมูลย้อนกลับหรือการประเมินผล และขาดการซ่อมเสริมให้แก่ นักเรียน ครูผู้สอนจำเป็นต้องหาวิธีแก้ปัญหาดังกล่าว โดยการเข้าฝึกอบรม หรือได้รับคำแนะนำจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวและส่งผลให้ประสิทธิภาพการเรียนการสอนดีขึ้น

คไวเยอร์ (Dwyer. 1999 : 2906-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องโครงการปรับปรุงการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาระยะแรกเริ่มในจาไมกา สรุปผลการวิจัยว่า ผลการเรียนการสอนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ครูผู้สอนจะต้องมีศรัทธาต่อวิชาชีพ มีความรู้ดี มีจิตวิทยา และมนุษย์สัมพันธ์ดีพอที่จะเข้าใจนักเรียนแต่ละคนด้วย

กัวแลนทซ์ซิส (Kulantzis. 2000 : 1321-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดระบบในการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง โดยได้ทดลองสอนตามโมเดลที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองกับนักเรียน 3 กลุ่ม ในโรงเรียนรัฐบาลแห่งหนึ่งในเมืองบอสตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยสรุปได้ว่าครูผู้สอนจะเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมากที่จะทำให้การเรียนการสอนได้ผลอย่างจริงจัง โดยการที่ครูนำเอาลักษณะทางสังคมและจิตวิทยา มาผสมผสานกับ

ความรู้ด้านภาษาและวิธีสอนของครู นอกจากนี้การเรียนการสอนภาษาและวิธีสอนของครู และการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมิใช่เป็นเพียงภาระของครูผู้สอนเท่านั้นแต่ยังเป็นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนควรจะได้พิจารณาและอาจเอาใจใส่ในการใช้หลักสูตรอีกด้วย

โบรफी และอีเวอร์ตัน (Brophy and Everton. 2001 : 165-174) ได้รายงานผลการวิจัยที่ทำในช่วงเวลา 2 ปี เกี่ยวกับการศึกษาครูที่มีประสิทธิภาพโดยการใช้การสังเกตการสอน การสัมภาษณ์และการส่งแบบสอบถามครูที่สอนวิชาคณิตศาสตร์และภาษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และประถมศึกษาปีที่ 3 ทั่วประเทศทั้งสิ้น จากการวิจัยพบว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดและดำเนินการในชั้นเรียนนั้น ครูควรจะพยายามให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างกระตือรือร้น ครูจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการสอน ครูจะต้องสามารถจัดและควบคุมชั้นเรียน ครูจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเรียนการสอนและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนเป็นรายบุคคล

แซ็กแกฟ (Saggaf. 2001 : 1820-A) ได้ศึกษาวิจัยถึงประสิทธิภาพของการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองของภาควิชาภาษาอังกฤษ ในมหาวิทยาลัย King Abdul-Aziz ในเมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย พบว่า การสอนภาษาอังกฤษไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะมีสาเหตุเนื่องมาจาก

1. หลักสูตรซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

2. การขาดครูที่มีประสิทธิภาพ

3. ความรู้พื้นฐานทางภาษาอังกฤษยังไม่เพียงพอก่อนจะเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย

4. แหล่งข้อมูลไม่ได้ถูกใช้อย่างเต็มที่

5. วิธีการสอนของครูยังเน้นเกี่ยวกับความจำมากกว่าให้เกิดความเข้าใจ

6. นักเรียนไม่มีโอกาสได้เลือกกิจกรรมในการเรียน

7. การขาดความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนภาษาอังกฤษด้วยกัน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและความต้องการของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านวิธีการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและการประเมินผล ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกาฬสินธุ์ เขต 1 ว่ามีความต้องการการนิเทศด้าน

ไหนมากน้อยเพียงใด และเกี่ยวกับด้านใดมากที่สุด เพื่อเป็นประโยชน์แก่หน่วยงาน
ศึกษานิเทศก์ในการวางแผนการนิเทศหรือจัดการอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของ
ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ และผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาถึงคุณลักษณะของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ
ในด้านระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการสอนวิชาภาษาอังกฤษ พื้นฐานความรู้วิชา
ภาษาอังกฤษ และขนาดโรงเรียนที่ต่างกันนั้น จะมีความต้องการการนิเทศการสอน
ภาษาอังกฤษแตกต่างกันหรือไม่และคุณลักษณะดังกล่าวจะมีอิทธิพลร่วมกันที่ส่งผลต่อ
ความต้องการการนิเทศการสอนภาษาอังกฤษของครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา
หรือไม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY